

Het knapkoekmeisje

Op 26 juni 1988 werd in de tuin van het stedelijk museum (Museactron) het 1.20 m hoge beeld van

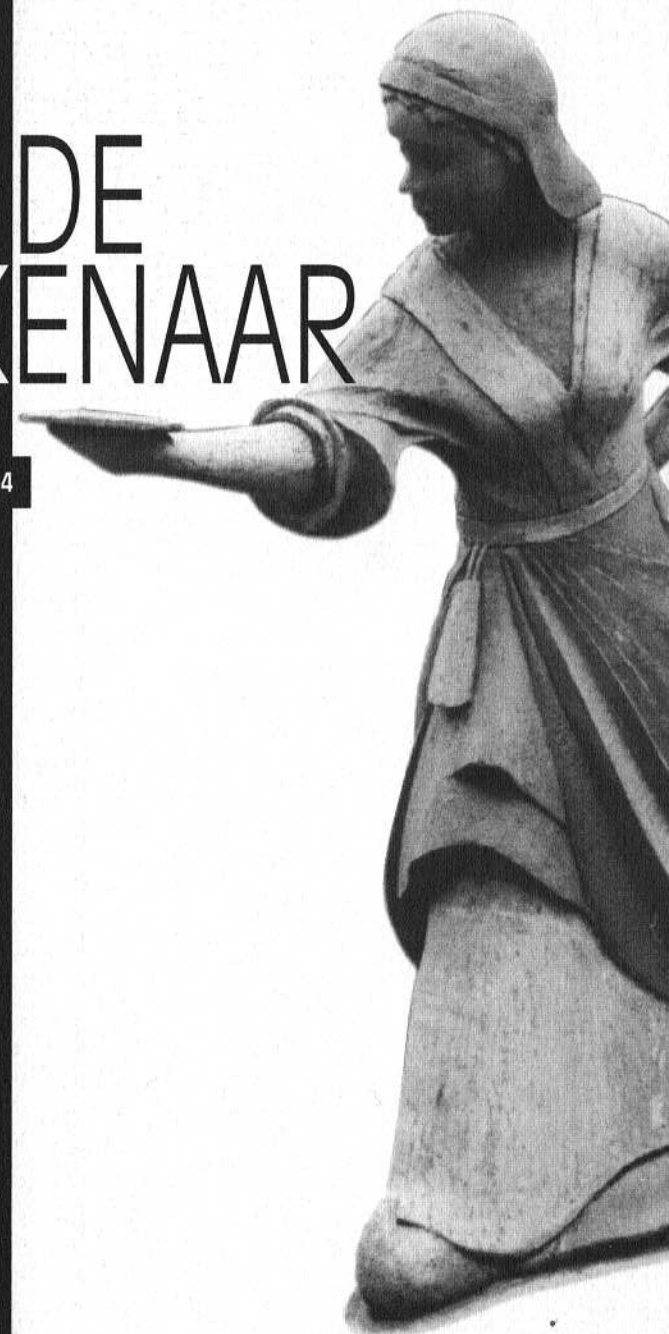
'Het Knapkoekmeisje' onthuld.

Dit fraai beeld is van de hand van de Maaseiker kuntenaar Jan Winkels, die het kunstwerk boetseerde uit zuivere Maaslandse klei.

Voor de uitbeelding van het knapkoekmeisje werd de kledij gekozen van een marketenster, een verwijzing naar de knapkoekverkoopster die, een tweehonderd tal jaren geleden, op de markten al roepend haar knapkoek trachtte te verkopen.

98 DE MAASEIKENAAR

3 MAANDELIJKS CONTACTBLAD
JAARGANG XXIX 1998 4

DE MAASEIKENAAR

INHOUDSOPGAVE

- 173 Woord vooraf
- 174 Van wieg tot graf
- 187 Tentoonstelling van wieg tot graf
- 187 Waem kènt er nog?
- 188 Diksjenaer van het Mezeikers
- 189 Huisvestingsproblemen verhinderen de ontplooiing van het kloosterleven bij de Kruisheren in de jaren 1860-1870
- 394 'De Maaseikenaar' feliciteert Katelijne Lauwers
- 206 De kerkullen van Maaseik
- 208 Maaseiker rederijderskamer
- 209 Gedoopt onder voorbehoud (1694)
- 210 De oprichting van een "abattoir" te Maaseik anno 1849
- 215 Een gemengd huwelijk te Maaseik in 1828
- 216 De stam Rutten
- 220 Martin Goossens voorzitter Limburgse Bibliotheken
- 221 Trammelant in de Maaseiker gemeenteraad (1905)
- 226 Cultureel Centrum ACHTEROLMEN (programma 98-99)
- 228 Hoe pastoor Van Venckenray op een originele manier geschiedenis schreef
- 230 Veldwachter Jeurissen en het "pool kieëre"
- 230 Maaseikenaren publiceren
- 231 Oorlogsmuseum van Albert Gielen blijft bewaard

Omslag:

Foto: Roger Maes

Vormgeving: Ontwerpstudio Segers-Westhovens

Opmaak en druk: Drukkerij Tonnaer bv, Kelpen (NI)

Telkens als de Maaseikenaren iets op het getouw zetten, schijnen de weergoden er ook zin in te hebben. Neem nu die drie dagen "Hartbufkes preuve"; wel, ik heb geen druppel zien vallen. Maar pas op, versta me niet verkeerd! Dat wil hoegenaamd niet zeggen dat wij het droog hielden; aan de dranktenten en de champagnebar stroomde het bij wijlen zo fel dat sommige fuifnummers bij het naar huis gaan al nattigheid begonnen te voelen. "Hoe dan ook" riep de penningmeester van de Kiwanis terwijl hij de knepkes telde, "bij zo een heerlijk weer, scheelt dat vlug een slok op een borrel."

En terecht!

Maar de vertering van al die hemelse hapjes was nog maar goed en wel begonnen of we kregen vier dagen lang "Theater op de markt" voorgeschoteld. Kan het nog Bourgondischer? Van Australië tot Engeland, van Argentinië tot Frankrijk kwamen ze afgezakt met kolder, drama, poëzie, humor, vuurwerk en andere acrobatieën; je hield het vaak niet voor mogelijk.

En weer kon je over de koppen lopen. Stel je voor; vierenvijftig voorstellingen her en der, telkens gebracht met een Spaanse furie en een volledige overgave! Je zag het publiek genieten. En de redactie van "De Maaseikenaar" niet in het minst. Want te midden die veertiendaagse drukte wist Madame

Mia Paspont

Woord vooraf

173

Paspont zo maar eventjes tweehonderd abonnementen op dit tijdschrift te versieren. Asjeblief!

Je moet het maar kunnen. Een woord van dank is hier dan ook méér dan op zijn plaats.

Alleszins een reden te meer om iedereen die zich een beetje Maaseikenaar voelt aan te porren spontaan een nieuw abonnement te nemen voor de volgende jaargang.

Het is in feite doodsimpel! Stort 400,- fr. op rek.nr. 001-0678921-94 t.n.v. "De Maaseikenaar". En je hebt prijs, dat beloof ik je. Maar vóór we zo ver zijn moet je zeker naar de Maaseiker musical gaan kijken "Allemaal mieren". Dat is ook theater... maar dan van bij ons.

Op 30 en 31 oktober en op 6 en 7 november telkens om 20 uur is hij te zien en te horen in het C.C.

Tot dan!

Namens de redactie,

Herman Hendrix

Van wieg tot graf. Gebruiken te Maaseik en omgeving tijdens de periode 1900-ca. 1950

vervolg

174 Mathieu Daemen

6. Huwelijk

Een belangrijke vaststelling is de verruimde moraal inzake vrijen en trouwen. Het feit, dat de mens zich ten aanzien van de voorschriften van de Kerk inzake liefde, vruchtbaarheid en huwelijk onafhankelijker is gaan opstellen, heeft veranderingen in de samenleving veroorzaakt. Samen door het leven gaan gebeurt van oudsher door te trouwen.

De manier waarop die verbintenis plaats vindt, meestal ten aanschouwen van de gemeenschap, verschilt van plaats en tijd en is een afspiegeling van de waardenorm van het ogenblik.

Ooit was een witte bruidsjurk het onmiskenbare teken van maagdelijkheid. De jongste jaren ligt het huwelijk onder schot. Door het algemeen aanvaarden van het vrije samenlevingspatroon heeft het huwelijk zijn monopolie van gelukkig samenleven verloren.

Joost van den Vondel zal dit niet vermoed hebben toen hij volgende versregels als hulde aan het huwelijk op papier zette:

*Waar werd oprechter trouw
Dan tussen man en vrouw
Ter wereld ooit gevonden?
Twee zielen, gloeiende aaneengesmeed,
Of vast geschakeld en verbonden
In lief en leed.*

Alhoewel het huwelijk in discrediet is, toch blijft het overgrote aantal Christenen op "hoogdagen" zoals doop, huwelijk en overlijden, aan de kerkelijke gebruiken trouw. Anderzijds stelt men vast dat men echtscheiding als een algemeen verschijnsel beschouwt, terwijl uit de echt scheiden vroeger hoofdzakelijk in de gegoede kringen voorkwam, want echtscheiding kostte geld.

Tot in het begin van de eeuw leefde een groot deel van de beroepsbevolking van de landbouw. De meestal kleine boerendoeningen brachten te weinig op om een behoorlijk bestaan te kunnen verzekeren aan de jonge boer wanneer hij trouwde. Daardoor lag de gemiddelde huwelijksleeftijd dan ook aan de hoge kant: 30 jaar voor jongens, 28 jaar voor meisjes. Ouders moesten met lede ogen toezien hoe, rond de jaren twintig, hun zonen het boerenleven voor bekeken hielden. Zij trokken naar de fabriek of naar de mijn, waar zij behoorlijk hun boterham konden verdienen. Zo kon er op jongere leeftijd aan trouwen worden gedacht.

De kosten van het bruiloftsfeest waren voor rekening van de ouders van de bruid. Gedurende de dagen die aan de gebeurtenis voorafgingen, was moeder druk in de weer. Men zag haar bij de burens in- en uitlopen. Bij de enen leende zij potten en pannen, ja zelfs het "goed" servies. Anderen stelden tafels en stoelen ter beschikking. Tot ver in de omgeving werd een beroep gedaan op Marieke van Aldeneik (Maria Verstappen-Vandersmissen), die om haar kookkunst befaamd was.

Meestal had het huwelijk plaats op een zaterdag, die normaal een gewone werkdag was. Zo kon men, met een zondag in het verschiet, twee dagen

feesten met slechts één dag loonverlies. Meisjes van gegoede families trouwden in een lang wit kleed; jongens in smoking met buis. Tot aan de Tweede Wereldoorlog waren de meeste meisjes in het zwart gekleed. Aanvankelijk was de rok lang, langzamerhand werd hij korter. Er kwamen kant, pareltjes en allerlei tierlantijntjes bij te pas. Een hoedje rondde het geheel af. Het gebeurde dat de naaister vroeg of de bruid in verwachting was. Bij een bevestigend antwoord werd er geen witte bloem op het bruidskleed genaaid. Geen enkel bruidje zou het gewaagd hebben zonder hoed of met korte mouwen in de kerk te verschijnen. Sedert midden de jaren vijftig raakte het lange witte kleed ingeburgerd. De bruidegom droeg een pak van duurzame kwaliteit, donker van kleur, ruim van snit, met daarbij een hoge hoed. Een zakhorloge, merk "Rosskopf", aan een gouden ketting, hoorde erbij.

Tot na de Eerste Wereldoorlog was het bruidsboeket eerder uitzondering dan regel. Het gebeurde dat de bruid genoeg moest nemen met bloemen uit eigen tuin. Het burgerlijk huwelijk werd beschouwd als een louter administratieve aangelegenheid, want de grote plechtigheid volgde in de kerk. Men verscheen op het stadhuis een halfuur vóór de kerkelijke plechtigheid. Tot in het begin van deze eeuw trouwden arme mensen in een vroege mis (7 à 8 u.),

foto boven:
Huwelijksfoto van oud-burgemeester Henri Van der Donck en Odile Huysmans.
Maaseik 11 september 1923.
(foto: M. Van der Donck)

foto links:
Merkwaardige huwelijksfoto (26.02.1870) van Gaspard Aendekerck (°Neeroeteren 17.02.1845 † Maaseik 31.12.1930) en Elisabeth Ramaekers (° Grivegnée 19.02.1849 † Maaseik 28.11.1902).
(foto: I. Kraewinkels)

175

nadat de dag voordien het burgerlijk huwelijk was voltrokken.

Bruidspaar voelde men zich pas als het jawoord was gegeven en de trouwring aan de vinger stak. Over het dragen van de trouwring bestaat geen algemene traditie. Vroeger werd de beslissing aan het bisdom overgelaten. Zo komt het dat de ring in Antwerpen en in Brabant rechts werd gedragen en in Oost- en West-Vlaanderen links. In Limburg kwam rechts en links ongeveer evenveel voor. Stilaan ontstond er een trend de trouwring meer en meer links te dragen. Sedert 1958 werd in de Belgische bisdommen voorgeschreven dat, na de zegening van de twee ringen door de priester, de bruid en bruidegom wederzijds de ring aan mekaars linker ringvinger schuiven. Vóór 1958 stond in de liturgische voorschriften dat alleen de bruidegom de ring aan de vinger van de bruid stak. Het gebeurde dat de trouwring van de man ontleend werd voor de huwelijksplechtigheid. Hij was immers veel te duur. Had een man toch zijn eigen trouwring, zo herinneren oudere Maaseikenaren zich, dan werd hij meestal na het huwelijk niet meer gedragen. In een tijd dat het ambachtelijk werk nog niet verdrongen was door de machine, kon het dragen van een ring niet alleen hinderlijk maar ook gevaarlijk zijn.

Volgens professor J. Theuwissen in zijn boek: "Vrijen en trouwen, altijd opnieuw, steeds anders" brachten de Belgische soldaten die terugkeerden van het front of uit krijgsgevangenschap na Wereldoorlog I de gewoonte mee van het dragen van een trouwring. Deze gewoonte hadden zij van de Duitse soldaten afgekeken. Na het overlijden van haar man droeg de overlevende echtgenote beide ringen, ten teken dat zij weduwe was. Vóór het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) hadden de huwelijksinzegeningen plaats te 7, 8, 9, 10, 11 en 11.30 u., afhankelijk van de financiële draagkracht en de zin voor pracht en

praal van het bruidspaar en de ouders. De prijs werd bepaald door het uur, en ook door het feit of men een mis wenste met één, twee of uitzonderlijk drie heren. Bij een late mis werd de rode loper uitgerold.

Op de dag van het huwelijk droeg de priester een mis op ter intentie van de overledenen van beide families. In Maaseik waren de trouwers verplicht aan de priester die het huwelijk inzegende een bewijs voor te leggen, dat zij die morgen hadden gebiecht, de H. Mis bijgewoond en te communie waren geweest.

Dat de huwelijksmoraal de Kerk nauw aan het hart lag, getuigt volgend uittreksel uit een "Parochieboekje" anno 1914.

"Alleen het huwelijk schenkt het recht en de eer het leven voort te zetten. Het is verboden, op straf van doodzonde, de wet tegen te werken die, in de schikking der goddelijke Voorzienigheid, de voortzetting des levens regelt. De vrouw is aan het gezag van den man onderworpen. Zij is nochtans zijne dienstmaagd niet, maar wel zijne gezellin. Christene vrouw, gij ontziet wellicht met schroom het gevaar van het moederschap. Zeker is dat gevaar zóó verschrikkelijk niet, als men het u bijwijlen zal afschilderen; zelfs als het bij uitzondering gebeurde dat men chirurgische hulpmiddelen moest inroepen, weet dan dat de chirurgie op onze dagen zulken vooruitgang heeft gedaan, dat men met reden erin betrouwen mag. Het is immers bewezen dat de bekwame, daartoe aangestelde personen vijf en negentig keren op honderd er in slagen het leven der moeder te redden.

In het algemeen zijn de moeders van talrijke kinderen de gezondste vrouwen. Al de geneesheren bevestigen, eenparig met Professor Pinard; dat de vrouw slechts haar volle gezondheid bekomt bij haar derde kind..."

In de periode tussen de twee wereldoorlogen gingen minder gegoeden te

voet naar het stadhuis en naar de kerk. Op het platteland verplaatste men zich met een huifkar of met een versierde wagen. In Maaseik trouwde iedereen die het zich enigszins kon permitteren met de koets.

Leo Severijns (Bosstraat), Charel Gelissen (Markt) en Jan Segers (Pelsersstraat) waren er helemaal op voorzien. Zij hadden een drietal gesloten koetsen (landauers) en één of twee paarden. De onderlinge verstandhouding was goed, zodat men slechts één van hen hoefde aan te spreken indien er meer koetsen gewenst waren. Ook kon men koetsiers inhuren. Mathieu Meuwissen uit Genk, bij de lezers bekend door zijn interessant artikel "Aan de Hepperpoort", in de Maaseikenaar, jg. XXVIII, nr. 4, p. 150-151, waarin hij zijn nostalgie de vrije loop laat, deelde ons in een brief mee hoe de koetsen in Maaseik op hem een onuitwisbare indruk hebben nagelaten. Als elfjarige knaap mocht hij, als enige van de neefjes en nichtjes, op 26 oktober 1940, in volle oorlogstijd, de bruiloft

meevieren van zijn tante Mariette Tilmans, dochter van de "entrepreneur" Mathieu Tilmans. De verplaatsing van de Heppersteenweg naar het stadhuis en de kerk gebeurde, niettegenstaande de geringe afstand, met vijf versierde koetsen, elk getrokken door twee paarden. Als misdienaar, van 1936 tot 1947, maakte Mathieu in Genk, alle huwelijksmissen mee van heel wat gegoede burgers.

Nooit zag hij één koets, om maar te zwijgen van vijf koetsen. Hij meent zelfs dat er in heel Genk niet één koets te vinden was die hiervoor in aanmerking kwam. "Was dit dan iets 'specifiek' voor Maaseik?" vraagt hij zich tenslotte af. Bij het begin van de huwelijksplechtigheid zat de bruidegom rechts van de bruid. Na het uitspreken van de trouwbelofte nam de bruidegom plaats aan de linkerzijde van zijn kersverse echtgenote, en zo hoorde het voortaan. In Aldeneik, zoals op veel andere plaatsen, was het gebruikelijk dat de misdienaars, na de plechtigheid, een wit

De koetsiers Leo Severijns en Charel Gelissen (met sigaar) en een ingehuurd koetsier, monstere het paard dat voor de eerste keer wordt ingespannen in een landauer, ter gelegenheid van een bruiloft. (foto: Marie-Josée Severijns)

Schoenmaker Guillaume Wynen snelt Leo Severijns en Jan Segers ter hulp. Waarschijnlijk is het paard uitgeschoven op de gladde kasseien van het kerkplein.

(Foto: Marie-Josée Severijns)

lint spanden in het kerkportaal. Slechts nadat het bruidspaar zich had vrijgekocht, werd aan de bruidstoet doorgang verleend. Ook de koster werd door de goedgemutste familie met een flinke fooi bedankt.

Het Kempens gebruik "hausluipe" of handschoenlopen hield in Neeroeteren vrij lang stand. De huwbare meisjes uit de buurt namen plaats op een afstand van 100 m. van de bruid. Op haar teken liepen de deelnemers zich de ziel uit het lijf om als eerste de uitgestoken handschoen te grijpen. Daarna was het de beurt aan de jongens. Zij moesten te paard een langere afstand afleggen. Het kwam erop aan als eerste de uitgestoken zakdoek van de bruidegom te bemachtigen. De winnaar van elk team ontving een geldprijs. Hiermee trok het jonge volkje naar het dichtstbijgelegen café en keerde pas huiswaarts, nadat de laatste cent verteerd was.

Naargelang de omstandigheden en de plaatselijke gewoonten, had dit volksgebruik plaats na de kerkelijke

plechtigheid of na het bruiloftsmaal. Meestal werden er op de terugweg van de huwelijksplechtigheid enkele "kapelletjes" bezocht. Kwestie van de goede sfeer te pakken te krijgen! Tot in het begin van de eeuw was het in Aldeneik de gewoonte de bruidegom in de eerstbezochte herberg een aarden pijp aan te bieden.

Een ander gebruik, dat lange tijd in ere gehouden werd, was het "kamerschieten". Aan dit gebruik is de naam van Willy van Helmus (Jacobs) onlosmakelijk verbonden, en vòòr hem waren er Jef van Jaan en Willy's vader, Jaak Jacobs. Kamers waren met kruit gevulde ijzeren potten. Met een brandende lont die aan een stok zat, ontstak men de lading.

Het geluid door de ontploffing veroorzaakt deed de boze geesten op de vlucht slaan. Aldus het oude volksgeloof. De kamers werden door het bruidspaar of hun familie besteld bij de smid. Soms waren ze een verrassingsgeschenk van de vrienden of van de leden van de

vereniging waartoe de bruidegom behoorde. Dit in ruil voor de traktatie hun aangeboden bij de ondertrouw. In een artikel van Piet Henkens in de Maaseikenaar, 1976 nr. 2 blz. 28-32, onder de titel "Willy van Helmus schoot voor de laatste keer de kamers" vertelt Willy van Helmus zelf wat er gebeurde: "Slechts één keer heb ik een kamer in flarden geschoten, namelijk in 1937 bij de ondertrouw van Jaak Kraewinkels. Alles ging goed tot de laatste kamer. Lieve hemel, die kraakte in flarden uiteen. Een stuk ijzer gierde als een schrapnel naar de woning van Dokter Driane, waar een gedeelte van het rolblind in splinters vloog. Zo gingen alle verdiensten van die dag niet in bier, maar in rook op. Er werd 3 fr. per schot betaald."

Kamerschieten had ook plaats bij de opening van de kermis met de sacramentsprocessie, bij de herdenking

van de wapenstilstand op 11 november en bij bijzondere gelegenheden. Op 11 november 1975 zou Willy voor de laatste keer de kamers schieten in Maaseik. Op slechts enkele uitzonderingen na, is ook dit gebruik in Limburg nagenoeg volledig verdwenen.

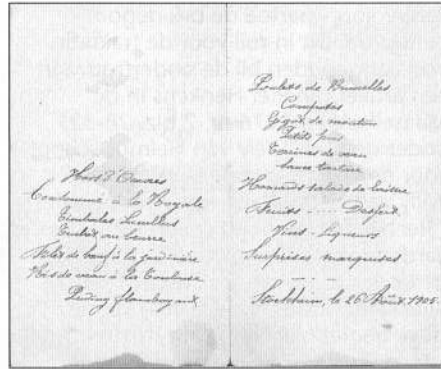
In Aldeneik, waar het gemeenschapsleven geen ijdel begrip is, kon het jonge paar zich destijds aan een of andere frats verwachten. Men verstond er de kunst om, telkens opnieuw op een originele manier, uit de hoek te komen. Zo was er de bruiloft van Adam Van Raetingen. Tijdens de mis hadden de geburen een prachtige ark, met rozen versierd, aan de ingang van de kerk geplaatst. Het sluwe "Dameske", zoals hij in Aldeneik genoemd werd, had lont geroken. Hij wist langs een andere weg te ontsnappen. Tevergeefs! Enkele mannen verplaatsten de ark vliegensvlug tot vòòr de woning van het bruidspaar, terwijl

Onder het goedkeurend oog van leermeester Willy van Helmus, brengt gouverneur Roppe één van de tien kamers tot ontploffing. Deze foto werd genomen bij de opening van de toeristische meimaand in 1969. (foto: P. Henkens)

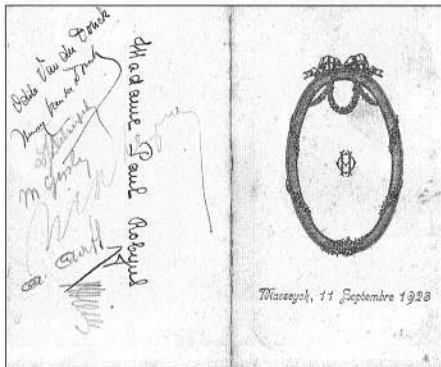

Uit de verz. van I. Kraewinkels

anderen de klopjacht inzetten. In een minimum van tijd hadden zij Dameske te pakken. In een hondskar, voor de gelegenheid getrokken door een geitenbok, werden de mooi uitgedoste tortelduifjes huiswaarts gevoerd. Meestal hadden de plagerijen een onschuldig karakter en werden ze door het slachtoffer als een blijk van genegenheid ervaren. Maar niet altijd ging het er even fijnzinnig aan toe. Bij twijfel of de verkering in alle eer en deugd was verlopen, werd de kalender bovengehaald. De trouwdatum werd zorgvuldig aangestipt en dan maar afwachten. Wanneer een meisje iets te vroeg de "Engel des Heren" had gebeden, zoals

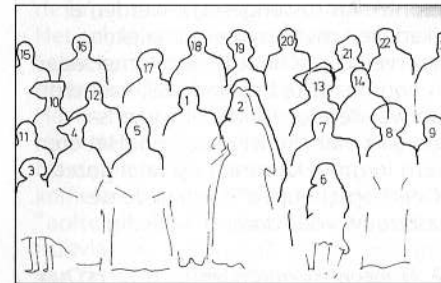
een pastoor het uitdrukte, werd er meestal in stilte getrouwd. Een pop, opgehangen in een boom, of voor de woning van de aanstaande bruid geplaatst, met als onderschrift: "Dit heeft ..... gedaan, dat ik hier zo droevig moet staan" was zeker niet bevorderlijk voor de goede geest in de buurt. Na de huwelijksplechtigheid wachtte de gelegenhedskok geduldig op de komst van de bruiloftsgasten, waartoe meestal ook de priester behoorde die het huwelijk had ingezegend. Bij gegoede burgers vertoonde het menu een grote verscheidenheid aan uitgelezen gerechten en dranken. Bruiloft vieren in een gerenommeerd restaurant kwam uiterst zelden voor. Bij een doorsnee

Menu ter gelegenheid van het huwelijk van Henri Van der Donck en Odile Huysmans (uit de verz. van M. Van der Donck)

Groepsfoto genomen ter gelegenheid van het huwelijk van het echtpaar Jacques Peeters en Anna Aendekerk op 21 november 1903. (Uit de verz. van I. Aendekerk)

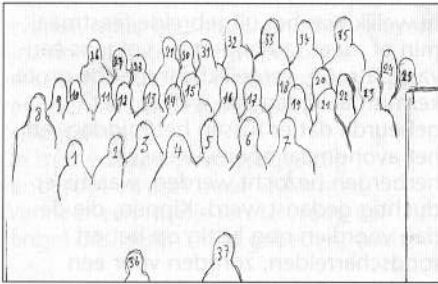

1. Jacques Peeters, bruidegom, echtg. Anna Aendekerk, 2. Anna Aendekerk, bruid, echtg. Jacques Peeters, 3. Madeleine Vinckenbos, echtg. Lambert Robins, 4. Judith Peeters, echtg. ....; Jonkergouw, 5. Marie-Louise Corstjens, echtg. Willem Peeters, 6. Marie (Maya) Vinckenbos, echtg. François Marbaise, 7. Gaspard Aendekerk, echtg. Elise Ramaekers, 8. Louiza Riquel, echtg. Jacques Aendekerk, 9. Jean Aendekerk, echtg. Elise Claessens, 10. Clotilde Vandebroek, echtg. Michel Peeters, 11. Henri Aendekerk, echtg. Mathilde Cox, 12. Michel Peeters, echtg. Clotilde Vandebroek, 13. Augusta Aendekerk, echtg. Adam Quaedens, 14. Adam Quaedens, echtg. Augusta Vandebroek, 15. Jozef Aendekerk, 16. Antoine Aendekerk, echtg. Catharine Ouwerx, 17. .... Peeters, echtg. Winand Timmermans, 18. Arthur Vinckenbos, echtg. Maria Aendekerk 19. Maria Aendekerk, echtg. Arthur Vinckenbos, 20. Winand Timmermans, echtg. .... Peeters, 21. Anna Ramaekers, echtg. .... L'Hoëst, 22. Jacques Aendekerk, echtg. Louise Riquel, 23. Hubert Aendekerk, echtg. Lina Quintard.

huwelijk was het uitgebreide feestmaal min of meer samengesteld volgens een vast patroon, vergelijkbaar met de grote kermismaaltijden van weleer. Het gebeurde dat er tussen het middag- en het avondmaal opnieuw enkele herbergen bezocht werden, waarbij er duchtig gedanst werd. Kippen, die de dag voordien nog lustig op het erf rondscharrelden, zorgden voor een heerlijke soep waarop gouden ogen de hongrige gasten toelachten. Naast

Bovenstaande foto werd genomen op 11 september 1923, ter gelegenheid van het huwelijk van Henri Van der Donck en Odile Huysmans. (foto: M. Van der Donck)

aardappelen en groenten was er vlees à volonté. Als tussengerecht werden er frikadellen met pruimen of krieken geserveerd. De hoofdschotel, met vlees als voornaamste bestanddeel, varieerde van worsten tot runds- of varkensgebraad met allerlei groenten. Het eten werd in grote kommen op tafel gezet. "Goed opscheppen" herhaalde de gastvrouw voortdurend, volledig

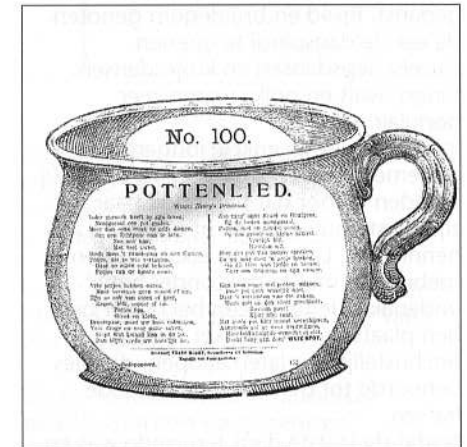
1. Mathilde Vaerewijck, echtg. Charles Gessler, 2. François Huysmans, echtg. Maria Quix, 3. Alphonsine Robijns, echtg. Joseph Van der Donck, 4. Odile Huysmans, bruid, echtg. Henri Van der Donck, 5. Henri Van der Donck, bruidegom, echtg. Odile Huysmans, 6. Maria Quix, echtg. François Huysmans, 7. Emile Van der Donck, 8. dr. Michel Quix, echtg. Maria Lenders, 9. kan. Emile Van der Donck, 10. .... Anciaux, echtg. Adolphine Robijns, 11. ?, 12. .... Roelants, echtg. Jozef Delsupehe, 13. Theo Huysmans, echtg. Bertha Zengers, 14. Paulette Anciaux, 15. kol. Adam Aerts, 16. Valentine Theyskens, echtg. Paul Robijns, 17. Nini Robijns, echtg. .... Meugens, 18. Karel Gessler, 19. Eleonore Huysmans, echtg. Hubert Venstreels, 20. Elly Quix, echtg. John Vierin, 21. Gusta Kruyen, echtg. Leon Bongers, 22. Maria Chennaux, echtg. Karel Gessler, 23. Melanie Van der Donck, 24. dr. Jozef Delsupehe, echtg. ... Roelants, 25. Joseph De Graeve, echtg. Palmyre Jonckheer, 26. dr. Willy Quix, echtg. Els Bosch, 27. Annie Van der Donck, echtg. Dominique Frantzen, 28. Maria Van der Donck, 29. Amedee Huysmans echtg. Elza Crasborn, 30. Mariette Van der Donck, 31. Maria Van der Donck, echtg. Firmin Verschuieren, 32. Jean Quix, 33. .... Meugens, echtg. ... Robijns, 34. Michel Kruyen, burg. van Schinnen (Ned.), 35. zr. Gabrielle Van der Donck, 36. Firmin Philips, echtg. Gilberte Moors, 37. Ivonne Philips, echtg. Freddie Verbeek.

overbodig. In de vorm van een vis verscheen, ter afronding van het middagmaal, een vanille of chocolade pudding.

Om van het overvloedig maal te bekomen, werd er een pauze ingelast. Op het platteland ging men het vee bewonderen en een korte wandeling maken. Voor de jeugd was dit de gelegenheid tot kennismaking. Niet zelden volgde er enkele jaren later een nieuwe bruiloft, gevolg van de toenmalige toevallige ontmoeting. De pauze was ook een gelegenheid voor de traditionele trouwfoto. Bekende fotografen waren destijds: Jef Dupont en Adri Koekoek, beiden van de Eikerstraat, Jan Janssen (1917-1945) van de Bleumerstraat; in een latere periode Leon Denis die op de Markt woonde, en Basile Janssen, zoon van Jan, en eveneens op de Bleumerstraat Achilles De Boeck. Een fotoreportage was eerder een zeldzaamheid. Voor een "chique" foto ging men wel eens naar een fotograaf ver buiten Maaseik. Dit gebeurde dan na de bruiloft. Zo deed Albert Kraewinkels. Het echtpaar huurde een tandem bij Schaekers op de Markt. Met in een valies de trouwkledij, reden zij naar de Havermarkt in Hasselt tot bij Blankaert, toen de beste fotograaf in Limburg. Na de pauze was het tijd voor de koffietafel. Elkeen liet zich de heerlijke "aofte"-, appelen-, pruimen- en andere fruitvlaaien, al dan niet gearneerd met van deeg gemaakte latjes, heerlijk smaken.

Tussendoor luisterde men naar de vele brieven en gelukwenstelegammen, rijk aan beeldspraak en fantasie. Het was ook de gelegenheid om geschenken te overhandigen, indien dit al niet eerder was gebeurd. Het geven van cadeaus beperkte zich meestal tot de naaste familieleden. Die geschenken waren veelal van direct nut in de huishouding: potten en pannen, een taartschotel, een strijkijzer, een koffiemolen, eetborden, een bloemenvaas, een paar kandelaars, ja zelfs een "pispot" hoorde erbij. Een

kruisbeeld onder glas, een H. Hartbeeld, een O.L. Vrouwebeeld, een wijwater-vaasje waren eveneens cadeaus waar men het jonge paar mee kon plezieren. De eerste sporen van een verlanglijstje of van de hedendaagse huwelijkslijst gaan terug tot enkele jaren vòòr de Tweede Wereldoorlog. In gegoede families was het een erezaak aan zoon of dochter een grote uitzet van kleding, onderkleding, lakens, tafellakens en handdoeken mee te geven. Het bezit van veel linnen werd beschouwd als een teken van welstand. "De grote was" werd immers maar tweemaal per jaar gedaan. Een boerin was fier als ze een hele boomgaard met drogend witgoed kon vol hangen of het witgoed op de wei kon te bleken leggen. 's Avonds werd de tafel opnieuw gedekt, ditmaal met gebraden konijnen en

Een origineel huwelijksgeschenk.

hanen van eigen kweek. En weer was het smullen geblazen. Na het avondmaal bleven de ouderen in de "goei" kamer. Bij een heerlijk geurende sigaar en een borrel herleefden de gebeurtenissen uit hun jeugdijaren. Hoe later op de avond, hoe kleurrijker de verhalen. De jongeren hadden in de overige kamers stoelen en tafels aan de kant gezet. Er werd gezongen en voorgedragen, en... gedanst. De aanwezigheid van een

dorpszanger met "trekzak" of mondharmonica verzekerde het succes. Was de bruidegom lid van een harmonie of fanfare, dan kwamen de leden een serenade brengen. Was er een dorpspoët in het gezelschap, dan werd het helemaal een gezellige boel.

Toepasselijke voordrachten en liedjes kwamen op het programma voor. In het liederenrepertorium mocht zeker niet ontbreken het door iedereen gekende:

*Och, Jefke, is getrouwd,
Hij zit in de miserie. (bis)
Ha, Jefke is getrouwd,
Hij zit in de miserie,
Maar 't is zijn eigen fout.*

Daarop volgde: "En als men pas getrouwd is, krijgt men koekjes bij de thee, suiker op het brood, kindjes op de schoot...". Ook potpourri's waren erg in trek. Indien de ruimte het toeliet werd er gedanst. Bruid en bruidegom genoten de eer de danspartij te openen. Gezelschapsdansen en kusjesdansen, tango, wals en polka waren zeer populair.

Intussen hadden enkele jongeren ongemerkt het feestgewoel verlaten. Zij zorgden ervoor dat het jonge paar zich zijn eerste huwelijksnacht nog lang zou herinneren. Lakens aan elkaar naaien of toebinden, maïskorrels onder het onderlaken leggen, een bel onder het bed plaatsen, een wekker op een onchristelijk uur laten aflopen, dit alles behoorde tot de veel voorkomende fratsen.

Nadat de laatste dans ten einde was en het laatste glas gedronken onder het zingen van "Lang zullen ze leven in de gloria", keerden de gasten huiswaarts. De ouders blikten tevreden terug op de voorbij dag. Iedereen was aan de beurt geweest: de kerk, de familie, en zo was het goed.

Soms volgde er nog een tweede bruiloftsdag of de nabruiloft. Hierop waren de buren en familieleden, die niet op het bruiloftsfeest waren uitgenodigd, aanwezig. In de meeste gevallen bleef het echter bij die ene dag, want men

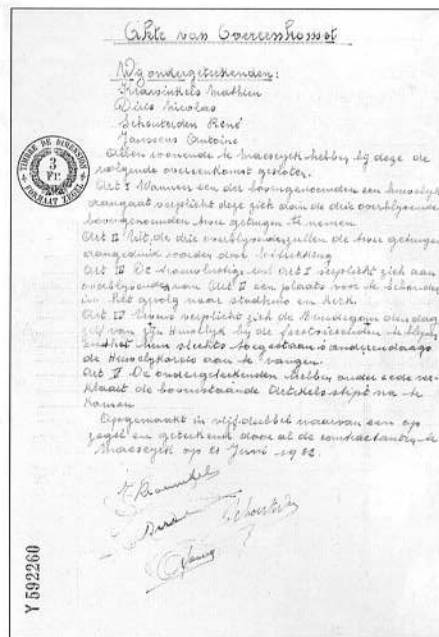
moest 's anderendaags weer aan het werk gaan. Een huwelijksreis was niet voor iedereen weggelegd. Veelal beperkte zich de uitstap tot een bezoek aan familieleden die in de stad woonden, liefst zo ver mogelijk. Een week naar zee of naar Lourdes betekende al een hele luxe.

Volgend echt gebeurd verhaal speelde zich af in Dilsen. De zoon van een herbergier, een echte grapjas, die gaarne uitpakte bij zijn vrienden met "straffe" verhalen, maar zich geen huwelijksreis kon permitteren, had er iets op gevonden. Hij zou zich gedurende enkele dagen terugtrekken op een kamer boven het café van zijn ouders, om daarna met "straffe" reisverhalen voor de dag te komen. De avond van de tweede dag werd zijn aandacht getrokken door gekrakeel dicht in de buurt. Het waren kerels die de herberg verlieten en vòòr het venster van zijn schuilplaats bleven ruzie maken. Geïrriteerd opende de grapjas zijn venster en riep: "Indien ik niet op huwelijksreis was, zou ik jullie eens mores leren."

Voor een gezin met veel dochters betekenden de trouwpartijen een zware financiële aderlating. De kosten van het huwelijksfeest vielen immers ten laste van de ouders van de bruid. Daarbij kwam nog dat meisjes, in tegenstelling tot jongens, niet wezenlijk hadden bijgedragen tot de inkomsten van het gezin.

Sedert enkele decennia hebben de meeste huwelijksfeesten 's avonds plaats. Zij verlopen in een heel andere sfeer. De creativiteit van de gasten is nu overgenomen door de disc jockey, die met keiharde muziek ieder gesprek onmogelijk maakt.

Om te eindigen dit korte verhaal van vier onafscheidelijke Maaseikenaren. Zij zwoeren een dure eed elkaar door dik en dun trouw te blijven. Vooral op de trouwdag van ieder van hen, zouden zijn drie vrienden hem zeer nabij zijn. Om een eventuele twijfelaar tot de orde te roepen, werden de gemaakte beloften

(Uit de verz. van I. Kraewinkels)

bij akte vastgelegd.

Een ruiker huwelijkswensen

*Veel geluk en contentement
n het zevende sacrament.*

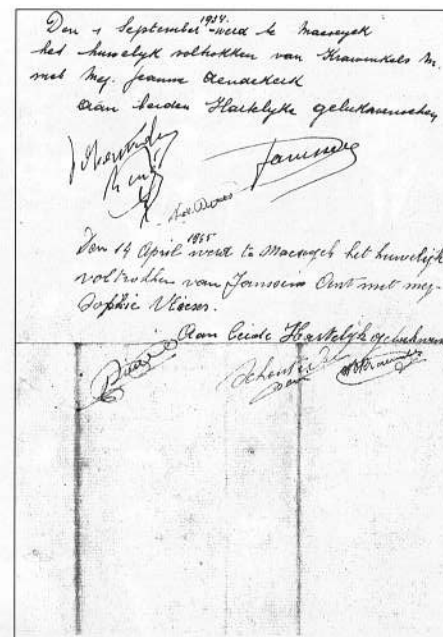
Neemt uw kruis op en volgt ons.

*Leeft lang als een ladder
en op iedere sport een pagadder.*

*Dankt God voor de verbinding
en Adam voor de uitvinding.*

*Nu ge 't jawoord hebt gegeven,
stapt in 't bootje, zonder beven.
Laat matroosjes, een hele rij,
zorgen dat er leute zij.*

*Vandaag werd door U te Maaseik,
aan 't vrijen een vaarwel gezeld.
Gaat blij de toekomst tegemoet,
en wat ge doet, ja ... doet het goed.*

*Huwelijkspartje, lief en blij,
doe zoals de vogels in mei,
maak uw nestje spoedig klaar,
verwacht dan maar de ooievaar.*

Keuze uit de vele telegrams, destijds in Maaseik verzonden en door Tony Van Wijck gebundeld.

Uit de Maaseikenaar: Maaseiker spreekwoorden en gezegden

Vrouwluj en lièvent mós-te niet bi-je de lamp koupe = bij trouwen en kopen moet je goed uit de ogen kijken.

Ze goèn de boel biejeingoëje = ze gaan trouwen.

Vri-je moot pi-jn li-je = verkering kent ook liefdepijn.

Es aw sjeure goèn branne, zeen ze meujlek te blösse = iemand die op latere leeftijd verliefd wordt is door niets tegen te houden.

Edere beur wirk gaer mèt zi-jn eige ploog = trouw zijn in het huwelijk.

Zi-j haet 't in de klein derremkes = zij is

De echtgenooten Frenssen-Schols herdachten en vierden den 9 April l.l. in stille vreugde en eenvoud den 50sten verjaardag huns huwelijks. Aan al de gevels der Munnikenstraat wapperde de Nationale vlag, evenals aan het stadshuis. Tijdens de mis van dankzegging werd een heerlijk schoon "Ave Maria", en een "Sub trium praesidium" met prachtige stem door den heer Joseph Frenssen, zoon van de Jubilarissen, met begeleiding van orgel en viool, gezongen. De geachte Jubilarissen, waren omringd van hunne 8 kinderen hunne 23 kleinkinderen met 1 achterkleinkind. Het was de heer Frenssen, die in 1864, toen het standbeeld der gebroeders Van Eijck alhier werd onthuld, de eer had koning Leopold I met zijn zoon, den toekomstigen Leopold II, van Maeseijck naar het kasteel van Vilain XIV te Leuth te begeleiden.

Het familiefeest was oprecht hartelijk en opgewekt, en wij bieden de achtbare familie onze welgemeende gelukwenschen aan. Bij deze schoone groep; ontbreken nog vier familieleden. (ingezonden door H. Peustjens)

verliefd.
 Dao steit de bascuul achter de duër = een vrijer wordt daar gewogen of hij wel genoeg bezit.

Vri-je is stillekes kalle en hél-op leege = vrijers tonen steeds hun gunstigste zijde. Hae ligk aanne këtting - hij is getrouwd. Det is n'n aufgelekte boëterham = twee keer getrouwd.

Ei li-jk en ein brówd móttén allebei het hóws ówt = introuwen is af te raden. Dae haet zich dao werm ingedrèjd = hij is rijk getrouwd.

Vuuër het trouwe zeen het minnebreurs, nao het trouwe krujshieëre = in de vrijerstijd is men nog zeer lief voor elkaar, maar daarna verandert het soms wel. Dae de gek trouwt óm den drek, verlujs den drek en hilt de gek = geld of grond mag niet het hoofdmotief zijn om te trouwen.

Waem de dochter wilt beminne, mót mèt de moder beginne = als de moeder akkoord gaat, maakt de verloving een ernstige kans.

wordt vervolgd

Tentoonstelling

Tony Van Wijck

Aansluitend op de artikelenreeks van onze medewerker M. Daemen "Van wieg tot graf" kunnen we onze lezers meedelen dat tijdens de Allerheiligen-dagen een tentoonstelling georganiseerd wordt door de Geschied- en Heemkundige Kring Kinrooi over de levensloop van de mens. Deze expo omvat 14 onderdelen:

1. Inleiding en Algemeenheden
2. Geboorte, doop, wieg, wiegeliedjes, peutertijd.
3. Bewaarschool, speelgoed, sprookjes, paasklokken, Sinterklaas.
4. Eerste communie.
5. Lagere school, kinderspelen, kermis, nieuwjaarsbrief.
6. Verder studeren, middelbaar onderwijs, vakschool, hogere school, pensionaat.
7. Om den brode, Beroepen van A tot Z: speciale beroepen.
8. Jeugdbeweging, op kamp, legerdienst.
9. Verliefd, verloofd en dan getrouwd.
10. Verenigingsleven: sport, muziek, toneel, cultureel, andere.
11. Vrije tijd, ontspanning, radio, bibliotheek, reizen.
12. Huwelijksleven, wonen, gebeurtenissen (oorlogen).
13. Derde leeftijd, bejaardenzorg, geneesmiddelen, kwakzalvers.
14. Zilver, goud en diamant.
15. Genealogie, viergeslacht, honderdjarigen.
16. Overlijden, rouw, drukwerk, uitvaart, graven, grafkruisen, nalatenschap.
17. Varia, 50-60-70-jarigen.

Het kader van deze expo werd opgezet door dhr. Werner Smet die dit thema gedurende 2 jaar heeft voorbereid. Plaats: zaal De Belder - sporthal Ophoven. Data: zondag 1 en maandag 2 november van 13 tot 20 uur. Inkom: 50 Fr. - kinderen gratis.

Waem kènt er nog?

Martin Boonen

"Wèrken is zalig, zagte de beginkes, en ze droëge mèt dri-je eine maalplak nao de bleik!"

Dit is een voorbeeld van wat taalgeleerden een apologisch spreekwoord noemen.

Deze spreekwoorden - uitingen van volkshumor en volkswijsheid - zijn steeds op dezelfde wijze opgebouwd. Ze beginnen steevast met een bekende uitdrukking, maar ze worden aangevuld door de commentaar van een spreker "zei de ....." en een situatie die van toepassing is en waarin een verdediging (een apoloog) vervat staat. Het geheel krijgt dan een lachwekkende toon.

Enkele voorbeelden uit onze eigen streek:

- *Hoevaart mót pi-jn li-jje, zag de vrouw, en ze stoëk de möts aan häör oeëre vas."*
- *Leefde is blènsj, zag de boor, en hae poeënde ze verke.*
- *Alle bate bate, zag Zjef Baete.*
- *Alles mèt maote, zag de sjruuër, en hae howde z'n vrouw mèt de èl.*
- *Alle bate bate, zag de mögk, en ze pise de in de zieë.*

Waem kènt er nog?

Diksjenaer van het Mezeikers

188 Tony Van Wijck

Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn!

Waem kènt ze nog ????

Op verzoek van enkele jonge lezers, die regelmatig en zeer geïnteresseerd deze rubriek volgen, publiceren we hieronder een aantal Maaseiker woordjes die bijna verdwenen en misschien nog alleen door de oudere Maaseiker generatie gekend zijn.

Deze woordjes werden reeds vóór 25 jaar in 'De Maaseikenaar' gepubliceerd.

1. aomer, zn. m. = houtskool.
2. äöfte, zn. vr. mv. = gedroogde peren.
3. baansjoëtel, zn. vr. = straatwif.
4. begaovinge zn. vr. mv. = stuipen, convulties.
5. brók, zn. vr. = klokken, broedende hen of hen met kuikens.
6. däöl, zn. m. = kauw, *corvus monedula*.
7. deur, zn. m. = stier.
8. haosbènjel, zn. m. = kouseband.
9. honskówt, zn. vr. = katvis, *silurus glanis*.
10. hówsdook, zn. m. (-deuk, deukske) = dweil.

11. ieëker, zn. m. = emmer (thans wordt het woord "ummer" meer gebruikt.)
12. katsj, zn. vr. (kadzje, geen dim.) = gedroogde appelschijf.
13. kibbaars, zn. m. (geen mv., geen dim.) = huiduitslag, voornamelijk in de bilnaad ten gevolge van veel lopen of rijden. Fr. *fesses écochées*.
14. kówleköpke, zn. o (dim) = kikkervisje, dikkopje.
15. krawake, zw. ww. = onrustig de slaap niet kunnen vatten.
16. krik, zn. m. = mutsaard.
17. krollemol, zn. m. (-möl, -mölke) = gebak met een appel in.
18. latèj, zn. vr. = raamkozijn.
19. lótsj, zn. vr. = fopspeen, vroeger: suikerdot.
20. merkof, zn. m. = Vlaamse gaai, meerkol.
21. mi-jmerte, zn. vr. mv. = rode, witte of zwarte aalbessen, *Ribes rubrum*.
22. oêrówt, bn. = weg, uit, buiten de grens (veel gebruikt bij het spel "srapstieëke").
23. óngesi-jfer, zn. o. (geen mv. geen dim.) = ongedierte.
24. semaris, bw. = bijna.
25. sjaldaes, zn. m. = daas, steekvlieg.
26. sjówster, zn. m. = schoenmaker
27. sjrówt, zn. vr. = kalkoen.
28. sjruûr, zn. m. = kleermaker.
29. sjruûrsgaat, zn. o. (-gater, -giëtsje) = gulp in mannenbroek.
30. snel, zn. vr. = rond bekertje met handvat, 1/2 liter inhoud, in tin of verlakt metaal.
31. snelzeiker, zn. m. = vroeger veel gedragen open vrouwenbroek.
32. vaarleis, zn. vr. = karrenspoor.
33. waolbeer, zn. vr. = bosbes.
34. waegesji-jt, zn. m. = etterpuistje op de rand van een ooglid.
35. wikse, zw. ww. = 1. met schoensmeer blinkend maken, 2. masturberen bij mannen.
36. zjedi-j, zn. vr. = boodschappentas.
37. zwieël, zn. o. (geen mv., geen dim.) = eelt, eeltplek.
38. zunsjel, zn. vr. = sintel, geheel of half uitgebrand stuk steenkool.

In Memoriam Marcel Vancleef (1953-1998)

Tony Van Wijck 189

Op 9 augustus '98 overleed - veel te jong - Marcel Vancleef. Wij leerden Marcel kennen als een echte Maaseikenaar en een veelzijdig man die zijn gaven regelmatig ten dienste stelde van allerlei verenigingen. Zo reageerde hij in 1983 positief op ons verzoek om in dat jaar Prins Carnaval te worden. Hij vervulde die taak op een grandioze manier en koos als motto "Ne vastelaovend zónger Marcel, is wi-j eine fits zónger bel!". Wij herinneren ons nog zijn prachtige prinsenwagen "Fantasie", die in de Halfvastenoptocht van 1983 meetrok en hem aangeboden werd door zijn Noorderwijk. Nadien ontpopte hij zich als een volbloed humorist en hij had het van geen vreemden. Immers voor wie zijn vader zaliger, "de köster", gekend heeft was het niet verwonderlijk dat hij, na zijn Prinsjaar, op de Maaseiker carnavalszittingen optrad als een succesvolle buuttereedner. Hij werd in die gedaante dan ook veel gevraagd op carnavalszittingen in binnen- en buitenland. Getroffen door een hartkwaal mocht hij niet meer werken. Stilzitten lag niet in zijn aard en hij vond een uitlaatklep als medewerker aan de vrije radio "Grafiek", waar hij o.a. tijdens de carnavalsperiode

het "Wammes-eurke" op een sublieme manier verzorgde. Ook herinneren wij ons de vele zeer interessante interviews die hij afnam van allerlei bekende en minder bekende personaliteiten en artiesten. Hij bleek een nieuwe roeping gevonden te hebben als radiojournalist. Door bepaalde omstandigheden i.v.m. zijn hartkwaal moest hij deze bezigheid weer opgeven. Hij bleef echter niet stilzitten en bood zijn diensten aan aan het Maaseiker Documentatiecentrum, waar hij zeer nuttig werk verrichtte. Hij heeft o.a. met zijn computer duizenden gegevens van genealogische fiches geordend en er nuttige en overzichtelijke klappers van gemaakt. Ook stelde hij zijn diensten ter beschikking aan het Dagverzorgingscentrum voor Bejaarden, een vrijwilligersgroep die zich bezig hield met de dagopvang van Maaseiker bejaarden en verrichtte aldaar zeer nuttig werk als secretaris van deze vriendenkring. Iedereen die hem kende hield van hem, iedereen bewonderde hem.

Marcel, het was steeds prettig met je samen te werken. Wij zullen je missen.

Een Maaseiker handelshuis, tweehonderd jaar geleden

190 *Raymond Driessen*

Op 14 april 1808 richt Jeanne Catherine Aerts, weduwe Den Ouden, zich tot de rechtbank met het verzoek afstand te mogen doen van haar bezittingen om zodoende alle eventuele vervolgingen te voorkomen⁽¹⁾. Ter verklaring schrijft ze nog in hetzelfde verzoekschrift dat haar man 2 jaar geleden is overleden en dat "elle ne se trouve plus en état de faire honneur à ses affaires." Bijgevoegd zijn twee lijsten: één met namen en bedragen van haar schuldenaars en een overeenkomstige met daarop haar schuldeisers. Verder volgt er nog een opsomming van haar onroerende goederen en een inventarisatie van alles wat zich op 28 april 1808 in haar huis bevindt, zowel in haar privé-vertrekken als in winkel en magazijn. Nu is natuurlijk in zijn algemeenheid wel bekend dat Maaseik steeds een functie heeft gehad als regionaal handelscentrum, maar wij beschikken toch maar over weinig harde bewijzen om dat gegeven te staven. Reden te over om een bewaard gebleven handelsboekhouding eens van naderbij te bekijken. Want inderdaad, niet alleen de in het voorafgaande vernoemde processtukken bevinden zich in het

Rijksarchief te Maastricht, maar ook de erbij behorende "koopmansboeken" van Jeanne Catherine Aerts⁽²⁾. Het betreft twee volumineuze registers. In het ene staan de namen van haar leveranciers genoteerd, in het andere vinden we, per dorp en op naam, lange lijsten van personen die in de voorgaande jaren bij haar hun inkopen kwamen doen en al-of-niet reeds afrekenden.

Wie is nu deze Jeanne Catherine Aerts? De Maaseiker parochieregisters vertellen ons dat ze aldaar op 12 juli 1767 gedoopt is als dochter van Joannes Wilhelmus Aerts en van Maria Anna Stals. Haar moeder behoort tot een bekende Maaseiker familie en is o.a. verwant aan de bekende kroniekschrijver kapelaan J.F.J. Stals. Haar vader is echter afkomstig uit Lanklaar waar hij op 11 juli 1729 geboren is als zoon van Mathias Aerts en van de uit Elen afkomstige Anna Driessen⁽³⁾. Hij woont waarschijnlijk pas in Maaseik sinds zijn huwelijk op 5 januari 1763 en overlijdt er ook op 9 januari 1805 in zijn huis in de Hepperstraat.

Mathias Den Ouden, de echtgenoot van Jeanne Catherine, zag het levenslicht in Stevensweert op 1 oktober 1773 als zoon van Martinus Den Ouden en Anna Margaretha Delen⁽⁴⁾. Zijn ouders zijn niet in het vestingstadje gehuwd en Mathias is hun eerste aldaar geboren nakomeling. Na hem worden er nog twee zussen en een broer geboren. Thomas Augustinus Delen, pastoor in Bergeyck, Martinus Josephus van Roosmael, pastoor in Veghel en Petrus Norbertus Delen, pastoor in Stiphout fungeren o.a. als (afwezige) peters van deze kinderen hetgeen wijst op stevige Noord-Brabantse "roots" en inderdaad, moeder Anna Margaretha Delen stamt uit een vooraanstaande familie uit het dorp Heeze, niet ver van Eindhoven gelegen⁽⁵⁾. De overlijdensakte van vader Martinus (6 mei 1796) vermeldt op haar beurt dat hij rond 1721 in 's Hertogenbosch is geboren.

Wanneer Martinus Den Ouden op 8 januari 1749 een eerste maal huwt met Maria Sophia Aelmans, een dochter van schepen Willem Aelmans van Stevensweert, staat hij als veerman vermeld. Volgens resolutie van 3 juli 1752 wordt hij tot commies van het Staatspostkantoor in Stevensweert benoemd en treedt daarbij in de functie die ook al door Willem Mouwens, de eerste echtgenoot van Maria Sophia Aelmans werd waargenomen⁽⁶⁾. Na het overlijden van zijn eerste echtgenote in 1771, hertrouwt Martinus Den Ouden dus met Anna Margaretha Delen die hem, zoals eerder aangehaald, 4 kinderen zal schenken.

De functie van vader Martinus als commies bij het postwezen, verklaart ons meteen ook zijn Maaseiker connecties. Als vervangpeter van de oudste zoon Mathias treedt nl. op Ludovicus Franciscus de Verschuyt en als vervangmeter Agnes Elisabeth Caeters. Deze laatste is immers de dochter van de gewezen Maaseiker postmeester Jan Henricus Caeters en zij is de echtgenote van Jan Gelders, administrateur van de keizerlijke post in Maaseik. Louis François de Verschuyt, de kasteelheer van Ommerstein in Rotem, is gehuwd met

Op de achtergrond het gebouw (hoek Markt-Hepperstraat) dat vermoedelijk de woning was van Jeanne Catharine Aerts.

Maeseyck. Standbeeld van Jan en Hubert Van Eyck.

hun dochter Aldegonda Petronella Gelders.⁽⁷⁾

De banden tussen de families Gelders en Den Ouden worden trouwens nog enger aangehaald wanneer op 7 oktober 1813 in Stevensweert het huwelijk wordt ingezegend van Albert Felix Gelders, een kleinzoon van Jan Gelders en Agnes Elisabeth Caeters, met Maria Catharina Den Ouden, een jongere zus van Mathias Den Ouden en zodoende de schoonzus van Jeanne Catherine Aerts. Over Albert Felix Gelders schrijft Martin Boonen dat hij in de eerste dagen na de Belgische onafhankelijkheid lid was van het Nationaal Congres en aldus bijdroeg tot de opstelling van de Belgische grondwet. Zijn dochter Marie Anne was op haar beurt gehuwd met Jonker Jean Joseph de Corswarem, provinciaal directeur der posterijen, zodat, zij het in de vrouwelijke lijn, de band tussen haar familie en het postwezen wordt verder gezet, band die begint met notaris Laurens Caeters, al vermeld als postmeester rond 1700.⁽⁸⁾

Jeanne Catherine Aerts heeft dus familieleden die tot de toplaag van de Maaseiker burgerij behoren en ook zelf is ze niet onbemiddeld, waarover verder meer. Dat ze besluit een beroep te doen op de eerder vermelde gerechtelijke procedure, zal mogelijk wel veroorzaakt zijn door haar onbekendheid met de

191

wereld van de handel en door het afsterven van twee "zaakvoerders". Haar man is nl. op 23 oktober 1803 op amper dertigjarige leeftijd (als "lakenkoopman") overleden en haar vader Joannes Wilhelmus Aerts (75 jaar) op 9 januari 1805.

Aan onroerend goed brengt Jeanne Catherine Aerts in: 2 percelen in Dilsen, 4 percelen in Aldeneik, landbouwgrond "aan de Deebeek" in Heppeneert en een "jardin potager" (groentetuin) aan de Hepperpoort, samen 3290F waard. Daarbij komt nog het handelshuis op de hoek van Hepperstraat en Markt, geschat aan 4000F. In het woonhuis en in de winkel samen komen de schatters tot een totaal bedrag van 662 gulden 11 stuivers. Het hoogst gewaardeerd worden:

	gulden	stuiver
- Een grote koffer met slot	4	
- drie kisten	4	18
- twee kisten, drie planken, een oud houten schot	7	
- een bed, een matras, een overtrek, een strozak, een roodkatoenen deken	10	
- 12 wit blauwe faience borden	5	11
- 6 platte borden in aardewerk	5	
- 6 gegarneerde houten stoelen	6	
- 7 wijnglazen	3	
- 23 handdoeken, 3 tafellakens, 14 servietten (?)	24	
- 5 paar overgordijnen	10	
- 3 kisten, één in without, één met glasraam	24	
- 1 kachel	15	
- 1 kolenbak	7	

Daarbij dienen nog gevoegd haar tegoeden aan uitstaande schulden: 2646 gulden 15 stuivers 3 oort. Aan de debetzijde staat daartegenover 22635F, voornamelijk verschuldigd aan handelaars.

Men kijkt toch wel op van de diversiteit en ook van de afstand van de handelsrelaties waarover een "eenvoudig" (?) Maaseiker handelaar bijna tweehonderd jaar geleden kon beschikken:

Kaldenkirchen: Smaesen
Elberfeld: Van Rath, Feldhaus
Luik: Demet, Collignon
Eschweiler: Pelsler
Heinsberg: Toin (?), Wijler
Brussel: Michiels, Vanhagt
Antwerpen: Dumoulin, Opstal
St.-Quentin (Frankrijk): Bertou
Maastricht: Dilgeurs, Roosen, Piels
Hasselt: Corthouts, Knapen, Theunis
Wessem: Thiesen
Namen: Grillet
Den Bosch: Crijs, Deckers, Potters
Sittard: Merkens
Keulen: Ertz, wijnhandelaar
Roubaix: Prouvost

Het leveranciersregister bevat gedetailleerde gegevens over wie er leverde, over het geleverde en over datum en prijs. Dikwijls gaat het over soorten stoffen in grote verscheidenheid maar bijvoorbeeld toch ook over specerijen, koffie, thee, wijn, enz. In het korte bestek van dit artikel is een verdere analyse ondoenlijk, maar zij zou zeker de moeite lonen, al was het alleen al maar om onze kennis van de prijzen-geschiedenis aan te vullen en te verbeteren.

De stock in winkel en magazijn heeft een totale waarde van 471 gulden 14 stuivers. Wij vinden er bijvoorbeeld 2 bronzen weegschalen (5 gl.) en een korfje met gewichten (1 gl.), maar ook 29 pond koffiesuiker (17 gl.), 2 gebedenboeken (4 gl.), anderhalf pond naaigaren (15 gl.), een koffiemolen (1 gl. 10 sts.), een pakje bronzen ringen (1 gl.) of een doos met knopen (1 gl. 10 sts.). Het overgrote gedeelte betreft echter stoffen en winkelwaren. Een greep hieruit:⁽⁹⁾

	gulden	stuiver
17,5 el gebloemd damast	31	
5 3/4 rollen blauw	13	
1 1/2 "berlin" stof	2	10

5 zijden stoffen in drie "coupons"	16	
2 1/2 "mollet"	4	
2 3/4 gordijnstof	6	10
1 3/4 duffel	5	
2 3/4 serge	4	
1 1/4 baai "à mouche"	11	
16 dozijn veters	2	
3 paar mannenhandschoenen	4	
2 paar kinderhandschoenen	3	
7 ellen rouwlint	14	

Het register met de namen van de klanten, beslaat allicht een veel minder uitgestrekt gebied dan dat van de leveranciers. Toch kan men er ook hier zonder meer het belang van de stad Maaseik voor nabije en wijde omgeving vaststellen. Volgende plaats zijn nl. vertegenwoordigd: Maaseik, Aldeneik, Elen, Rotem, Dilsen, Lanklaar, Stokkem, Meeswijk, Neeroeteren, Opoeteren, Opitter, Ophoven, Geistingen, Thorn, Ittervoort, Neeritter, Stramproy, Stevensweert, Ohé en Laak, Echt, Susteren, Roosteren, Visserweert, Buchten, Born, Grevenbicht, Obbicht.

Wat dit tweede register bovendien nog een speciale "charme" verleent, is de manier waarop de klanten erin worden omschreven. Er blijkt uit dat maar weinig mensen in hun omgeving bekend waren onder de naam en voornaam waarmee zij in de parochieregisters zijn terug te vinden. Maar weer enkele voorbeelden uit de 6 bladzijden klanten uit Elen:

- *de suster van mecgel die bij goijens heeft gewoont*
- *dorus den boden*
- *joseph de schoenmaeker*
- *Nelis die bij de Cruijsheren heeft gewoont*
- *de Weduwe Hansen de nig van den kuster*
- *Wijnandus die getrouw(t) is met den ramaker sijn dogter*
- *Lisbet van de wisvrouw*
- *de Heer Barron Wittenost den neef van Baron La marck die op Suppernaut bij hem heeft gewoont...*

Er komen ook enkele minder vleiende aliasnamen in het klantenregister voor die vaak relateren aan lichamelijke kenmerken en/of gebreken, maar ook dat soort benamingen is van alle tijden. Zelfs genealogen kunnen hier dus hun gram halen, maar wat natuurlijk nog veel meer belang heeft, is de enorme hoeveelheid van en de verscheidenheid aan waren en hun prijzen en zelfs de manier waarop er afgerekend wordt: meteen of achteraf, in geld of door ruil en zelfs door het verrichten van karweitjes: "... waer op gedorsen eenen dag ... ontfangen aen vis ... ontfangen 1 stuck vlas..."

Het zal al met al intussen wel duidelijk zijn dat de koopmansboeken van Jeanne Catherine Aerts het verdienen, op een veel grondiger manier bewerkt en besproken te worden dan in deze korte schets gebeurd is. Men zal zodoende in ieder geval een beter begrip kunnen krijgen van een belangrijk facet van het Maaseiker verleden. De bron zelf is trouwens van meer dan gewone waarde, omdat hij zo zeldzaam is in zijn soort.

Noten

- (1) Rijksarchief Maastricht, Nieuwe Rechterlijke Archieven, nr. 1515.
- (2) Ibidem, nr. 1534: leveranciersregister, 1793-1801. nr. 1535: afnemersregister, 1802-1807.
- (3) Severijns, P., Over het geslacht Aerts uit het Maaslandse Rotem, in: De Vlaamse Stam, 26, 1990, blz. 348.
- (4) Rijksarchief Maastricht, Stevensweert, Parochieregisters.
- (5) Enige gegevens over de familie De(e)len in Heeze in: Domenicus de Jong O.C.R., ed., Kronijk van Heeze, Achelse Kluis, 1953.
- (6) Ickenroth, J., De Rijkspost in Limburg, Amstelveen, 1995, blz. 121 en blz. 148, noot 137.
- (7) Boonen, M., De Maaseiker post, speciaal nummer van De Maaseikenaar, 11, 1980, nr.4.
- (8) Boonen, M., Den Regenboeghe. Het verhaal van een pand en zijn bewoners, Maaseik, 1997.
- (9) Enige verduidelijking bij de gebruikte termen: baai: werd b.v. gebruikt voor ondergoed. berlin: Berlijns blauw en Berlijns bruin werden gebruikt als pigment in o.a. de textielindustrie. chalon: in Chalon-sur-Saône (Bourgondië, Frankrijk) bestond textielindustrie. damast: linnen, halflijnen of katoenen weefsel met glanzende en decoratieve patronen. duffel: dik zwaar gevold weefsel, gebruikt voor winterkleding. mollet: = kuit: kousenstof (?) sargie: keperstof, o.a. voor dekens.

Jan van Eyck te Wenen

194 Albert Wieërs o.s.c.

Het kunsthistorisch museum te Wenen, gelegen aan de 57 meter brede en 4 km lange Ringstrasse, werd op 1 mei 1865 door keizer Frans-Jozef, de gemaal van "Sissi" en de man, die als voorlaatste keizer van de Donaumonarchie 68 jaar regeerde, plechtig geopend. Samen met het natuurhistorisch museum werd het opgetrokken in "Ringstrasse-stijl", een stijl uit de tijd van de laat-romantiek, waarin zowel gebouwen in neo-rennaissance en neo-gotiek als neo-barok werden opgetrokken. De twee voornoemde musea zijn in neo-barok. Het kunsthistorisch museum bezit slechts twee kleine panelen van van Eyck, twee portretten. In zijn portretten is van Eyck de grootmeester van het realisme; hij schildert naar het leven en daardoor zijn zijn schilderijen levensecht en natuurlijk. Zijn grootste aandacht gaat naar het aangezicht, dat tot in de kleinste bijzonderheden wordt afgewerkt. Hij gaat analytisch te werk om zo tot een synthese van harmonie en gelaats-uitdrukking te komen. Het uiterlijk moet bij hem het innerlijk weerspiegelen. Op één uitzondering na, het echtpaar Arnolfini, zijn alle geportretteerden bij van Eyck gezeten voor een donkere

neutrale achtergrond om zodoende de expressie van het gezicht beter te doen uitkomen.

Zijn portretten zijn bijna altijd busteportretten, waarbij één of beide handen zichtbaar zijn. In het Weens museum kan men vooreerst de "Goudsmid Jan de Leeuw" bewonderen. Hij houdt een ring in zijn hand, attribueert van zijn beroep. De mannen bij van Eyck dragen allen een grote, hoge vilten hoed met tulband of zoals de Leeuw een kap of kaproen. In de zeer mooie ogen ligt een ernstige blik. Alhoewel het kleine schilderij veel heeft geleden, zijn tekening en relief nog duidelijk waarneembaar. Op de lijst staat een opschrift, waarin de naam van het model vervangen is door een leeuw: tje:

"Jan de ... op sant OrseLen daCh
(J=1; L=50; C=100) = 151

"dat CLaer eerst Met oghen saCh
(C=100; L=50; M=1000); C=100)+1250.

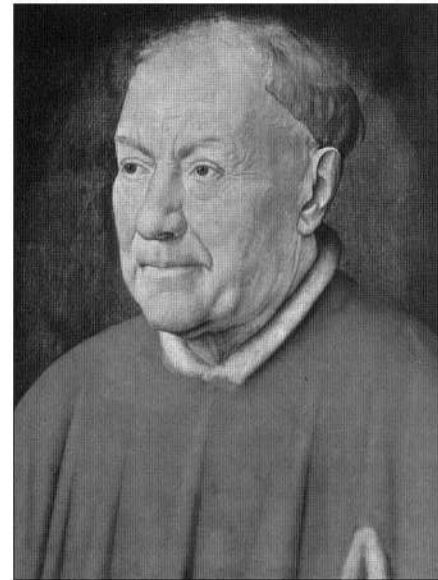
De geboortedatum van Jan de Leeuw is dus St. Ursuladag 1401.

"GheConterfeit nU heeft MI Jan Van EYCK
(C=100; U=5; M=1000; I=1; V=5; Y=2; C=100)=1214

"WeL bLIJCKt Wannert began.
(W=10; L=50; L=50; IJ=2; C=100; W=10)=222.

Het paneel werd dus geschilderd in 1436-(1437?)

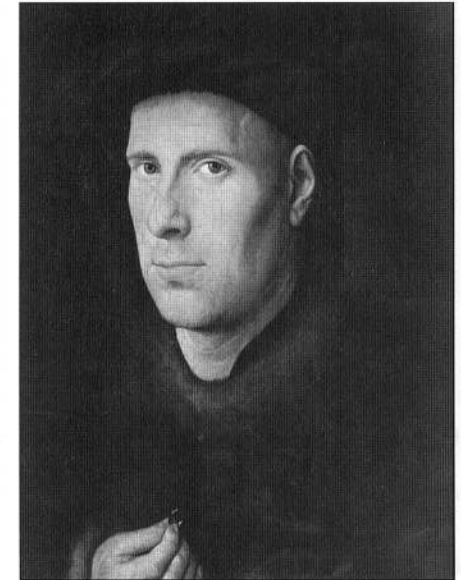
Het tweede schilderij te Wenen is het portret van Kardinaal Albergati. De kardinaal-legaat verbleef te Brugge van 8 tot 11 december 1431. Toen kon zijn portret wegens tijdgebrek niet geschilderd worden; daarom maakte van Eyck een tekening met de zilverstift, die thans bewaard wordt in het prentenkabinet te Dresden (D) en waarop hij zorgvuldig de kleuren heeft aangeduid

Portret van Kardinaal Niccolo Albergati Wenen, Kunsthistorisch Museum

die hij later voor het schilderij zou gebruiken. Deze aantekeningen zijn zeer kostbaar, omdat ze ons de werkmethode van de kunstenaar verduidelijken. Voor de Maaslanders zijn ze bijzonder interessant wegens de gebruikte taal, een Nederduits dialect, dat in de streek van Maaseik gesproken wordt. Dit opschrift, samen met zijn sterk Limburgs gekleurde lijfspreuk "Als ich can", bevestigen de traditie van zijn Maaslandse of Maaseiker oorsprong, en dit ondanks de vrij recente theorieën omtrent zijn geboorteplaats Arendonk in de Antwerpse Kempen, die zijn vrouw (?) Margriet van Wulflet (Wurfeld?) in dit Maaseiker gehucht laat ter wereld komen.

Alhoewel de tekening scherper uitkomt dan het schilderij, is deze laatste toch schitterend van uitvoering door zijn verscheidenheid van de gebruikte kleuren: een blauwe achtergrond, een bruin aangezicht met ietwat troebele

Portret van Jan de Leeuw Wenen, Kunsthistorisch Museum

ogen wegens de ouderdom en een fijn blauw streepje aan de rand van het regenboogvlies. Zijn rode toog straalt grote waardigheid uit. De kardinaal is geen bijzonder type, wel een mooie oude heer met knobbelneus, dubbele kin en opvallend grote oren. Nieuw is ook, dat het licht van binnenuit komt, waardoor zijn kop meer ruimte en volume krijgt. Ondanks zijn kleine afmetingen is het schilderijtje monumentaal en groots. Door zijn naukeurigheid en realisme is Jan van Eyck hier even levendig als een moderne impressionist.

Over het Waken

Vanaf de middeleeuwen, deze onveiligste van alle tijden, was het waken een plicht die op alle burgers van een stad rustte. Het aanhoudende militaire geweld, het zwakke centrale gezag en de politieke versnippering maakten het nodig dat voortdurend de stadspoorten van de noodzakelijke wachtposten voorzien waren. Echter alleen in tijden van dreigend oorlogsgevaar rustte deze plicht op alle burgers, in rustige tijden zorgden de stadspostiers voor deze beveiliging. Vanzelfsprekend was deze plicht van waken dan ook strikt gereguleerd door de stadsstatuten.

Ieder volwassen burger van Maaseik behoorde tot een der vendels, ook wel eens rotten genoemd, die per stadswijk waren ingedeeld. Aan het hoofd van deze rotten, die elk uit tien manschappen behoorde te bestaan, stond een kapitein, enkele rotmeesters en sergeanten. Deze werden de gezworenen genoemd.

Bij het signaal van de trommelslag was ieder volwassen burger verplicht om zich, voorzien van geweer, kruut en lood bij zijn vendel op de markt te voegen. Hij

die wegens ziekte of afwezigheid onmogelijk kon verschijnen, was verplicht een volwaardige vervanger te sturen. Bleef hij in gebreke dan verbeurde hij een philippusgulden ten behoeve van hen die wel de wacht hadden opgetrokken. Wie een vervanger stuurde die ongeschikt bleek, diende eveneens een boete te betalen, plus daarbij het waakloon van de man die door de rotmeester in vervanging was aangesteld.

Wat het waken zelf betreft, maakte men een onderscheid tussen de *schildwachten* en de *omgengers*. Zoals de woorden het reeds zeggen, moesten de eersten een vaste post bezetten in de *Coerte gaerden* (*de corps de garde*) op de markt onder het raadhuis of bij een der poorten, terwijl de *omgengers* door de straten of op de wallen moesten patrouilleren.

Alle overtredingen op de waakplicht werden streng gestraft. Wie zijn post aan de stadspoort verliet zonder op de aflossing te wachten, of *vooraleer de tromme omme geweest sij ende die reveille geslaegen*, werd beboet met één goudgulden.

Wie zonder verlof een andere, minder belangrijke wachtpost verliet, betaalde 20 stuivers. Wie de bevelen van zijn rotmeester niet opvolgde, verspeelde eveneens een goudgulden. Een rotmeester mocht zijn manschappen niet langer dan één uur op dezelfde plaats doen staan. Bij overtreding kon hij gestraft worden tot het betalen van drie goudgulden.

In bepaalde onrustige tijden konden er ook speciale waakdiensten georganiseerd worden. Zo besloot de stadsraad in 1642 *voortaen eene toorenwachter te halden op onser stads tooren en in datzelfde jaar werd er ook tot constapel deser stadt gecosen Huybert Bocken, mits dat hij hebben en genieten sal deselve vrijheyte als de andere.*

Uit het hoofdstuk *Ordonnantie over het waecken* beschreven in de Maaseiker stadsstatuten laten wij hier nog enkele belangrijke punten volgen.

Als iemand door een rotmeester beboet werd en deze boete niet betaalde, werd deze boete door de burgemeesters verdubbeld.

Ingeval er vreemd krijgsvolk voorbij de stad trok, mocht geen enkel burger de stad verlaten, behalve degene die hiertoe verplicht was om gewapend zijn wachtpost te betrekken.

Bij zulke passage van vreemde legereenheden, diende ieder burger zijn vee tijdig in de stad te brengen, doch niemand mocht erop rekenen dat de poorten, eenmaal dicht, voor hem zouden geopend worden.

Ook in geval van brand moest ieder burger onmiddellijk zijn vendel op de aangegeven plaats vervoegen. Uitzondering werd hierbij gemaakt voor timmerlui, lei- en strodekkers, *pleesters en leypleggers*, die zich van hun wachtpost mochten verwijderen *tottet lessen des viers*, het blussen van het vuur.

Niemand van welke rang ook mocht vreemde soldaten in de stad binnenlaten, tenzij de scholtis en de burgemeesters erbij werden gehaald om de paspoorten der soldaten te controleren. Vreemde soldaten die op deze wijze de stad binnen mochten, moesten aan de poort hun wapens afgeven. Ook aan vreemde bedelaars en zwervers moest de toegang tot de stad ontzegd worden *tensij dat sij bescheyt thoonen van waer sij coomen en waer van dat sij sijn.*

De wet beschermde echter ook de burger die zijn waakplicht vervulde, want iedereen die door woord of daad een waker misdeed werd *te borre en te broode gevangen geset tot wille des Heeren, wie*

het oock mocht sijn.

Zoals gezegd was voor het houden der wachten en dergelijke verplichtingen de stad verdeeld in vierdels die alle hun eigen leiding hadden. Zo vermeldt een los blad in het Gedinge Register van 1631 de volgende namen
Het Bleumervierdel

Lambrecht Backhuys, capiteyn
Matthijs Didden, luytenant
Geurt Van de Laer, veyndraeger
Denys Luybrechts, ingelijcks

Het Heppervierdel

Matthijs van den Eertwech, capiteyn
Peter van Diepenbeeck, luytenant
Matthijs Gombens, veyndraeger
Jan Bossenhoven en Dyrck Scheers, geymeesters

Het Boschvierdel

Burgemeester Smeets, capiteyn
Burgemeester Hendrick Bex, luytenant
Jan ..., veyndraeger
Matthijs Smeeyts en Lenert Bormans, geymeesters

Het Eyckervierdel

Jan Lypsen, capiteyn
Meister Dirch Van der hegghe, luytenant
Lenart Corbus, veyndraeger
Dyrck Starts en Reyner van den Vroenhoff, geymeesters

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

198 Tony Van Wijck

Waar der vad'ren schoone taal klinkt met held're kracht;
Waar men kloek en fier van aard vreemde praal veracht;
Eigen zeden, eigen schoon, 't hart des volks bekoort:

Daar is mijn Vaderland, Limburgs dierbaar oord!

(3de strofe van het Limburgs Volkslied)

1. Det is nog geine kattendrek = dat is nog geen kleinigheid.
2. Iech kan häöm neet zeen of luchte = niet uitstaan.
3. Hae is erg aafgevalle = vermagerd.
4. Hae vilt vówl = het is bewezen dat hij ongelijk heeft.
5. Hae haet 'm op de tieëne getroêje = kwaad gemaakt, beledigd.
6. Hae goëjt het van zich aaf = hij wil er niet van weten.
7. Hae vrit zich op van guf = is razend kwaad.
8. Hae is witse sni-jje = hij is weggelopen.
9. Het prakkezeere kump van de erm luj = armen hebben steeds problemen.
10. Dao sjilt get aan = er hapert iets.
11. Dao is niks waat juuëg = we hebben tijd genoeg.
12. Gelsj in de Maas goêje = onnodig uitgeven.
13. Hae is van de zök = beschonken.
14. Hae is good beslage = heeft veel geld.
15. Het geit 'm dun = het zit hem tegen.
16. Het is neet vuur de verkes gemaak = het is te lekker om het niet onmiddellijk op te eten.
17. Hae is ówt de hël gekroeëpe wi-j d'n dujvel sleep = hij is zeer sluw.
18. Het is neet alle daag kèrmis = er moet ook gewerkt worden.
19. Hae is rap getroêje = hij is gauw boos.
20. Het is mer 'ne weit = je moet het maar kunnen of weten.
21. Hae is bène = hij heeft zijn schaapjes op het droge.
22. Hae wèt van vöör neet det er van achter laef = is oerdom, weet van niks.
23. Hae is rap op zi-jnen tieën getroêje = hij is rap boos.
24. Hae geit achterówt = hij wordt steeds zieker.
25. Dae haet létters geieëte = is geleerd.
26. Het is koekoek eine zang = ze zijn het altijd eens.
27. Het geit 'm nog Spaans(j) vuurkómme = hij gaat zich nog verwonderen.

Op 25 augustus 1860 schreef prior De Bruijn aan magister-generaal Van den Wijmelenberg en het definatorium dat het tijd werd dat er in Maaseik een klooster voor de kruisheren gebouwd zou worden. Reeds vijf jaren "zijn nu in die soort van abnormalen toestand voorbijgevlogen." Als het klooster er eenmaal zou zijn, wou hij er ook een internaat van het college in huisvesten. Want in de huidige omstandigheden was het onmogelijk om het externaat in stand te houden. "geen ouder vertrouwt bijna zijne kinderen in die stad. Zij hebben regt: daarbij zijn de bewoners en onmiddellijke naburen in dien toestand, dat ze hunne kinderen onmogelijk bij ons ter studie kunnen doen; daarbij is er eene excellente Ecole moyenne in de stad, waar de grootste belasting betaald per maand voor zijn kind voor schoolgeld en fournituren betaalt in alles fr. 20. Daarbij is hier geen trek, geen fortuin voor de latijnsche studiën, zoodat wij ons bepaaldelijk voor moderne talen, schrijfkunst, rekenen en boekhouden én koophandel dienden toe te leggen. Eindelijk verklaar ik, uit alles wat ik zie, ondervind, gehoor dat ons collegie geene twee jaren meer zal bestaan bij gebrek van studenten (...), dog ik ben uitgeput. Elkeen geestelijk en wereldlijk, burger en boer, zegt ons, dat wij genoeg kinderen zouden vinden, indien ze maar bij ons in den kost waren, maar dat de ouders ze nu niet in de stad toevertrouwen, dat ze gaarne die 100 franken meer wilden geven voor kostgeld (nu is het bij de burgers 300 à 350,00), als wij ze maar voor 400,00 fr. wilden in den kost nemen. Daarbij zouden wij den grooten toeloop der Duitschers hebben, immers er zijn hier in het pensionnaat 70 Duitsche meisjes bij de Ursulinnen; vele dier ouders, die hunne dochters bij de Ursulinnen hebben, zouden hunne zoontjes bij ons willen plaatsen, dit was slechts ééne reis voor halen, brengen (...). Eindelijk, wij hebben voor internaat

Huisvestingsproblemen verhinderden de ontplooiing van het kloosterleven bij de kruisheren in Maaseik in de jaren 1860 - 1870.

dr. Roger Janssen o.s.c.

199

gebouwen, plaats en ruimte (...)"'. De Bruijn vroeg toelating om de som van 30.000 BEF op te nemen om er een klooster en een college van te bouwen. De volgende dag stuurde hij, namens de gehele gemeenschap, enkele toelichtingen op zijn brief². Hij had geschreven in naam van de gehele gemeenschap, ja zelfs de broeders waren van mening dat een externaat onmogelijk kon blijven bestaan, "om de immoraliteit der stad, etc. etc., waarvoor de ouders terecht beducht zijn." De kloostergoederen stonden op naam van prior De Bruijn. Verder stipte hij aan dat hij vier kerken moest bedienen, dat hij overste was van een nieuw huis, waar vele eters waren, doch maar weinigen die geld binnen brachten.

Beide brieven van De Bruijn werden door het intermediair kapittel van september 1860 beantwoord³. De oprichting van het internaat werd met algemene stemmen verworpen: "Wij berusten dus allen in den wensch, door den Prior en Fratres Capitulares van Maeseijk aan ons, tijdens onze vergadering geuit om het externaat met october e.k. te sluiten." In de bouw van een klooster zou zo

Cornelius De Bruyn (1919-1883), prior van Maaseik, 1855-1865.

spoedig mogelijk worden voorzien. *“Wijl door het sluiten van het collegie het personeel merkkelijk kan veranderen en dus de uitgaven zullen verminderen, kan oogenblikkelijk over de gevraagde som van 2000 franken niet beslist worden.”* Ondertussen moest De Bruijn in 1860 veel renteloze leningen afsluiten bij particulieren.⁴

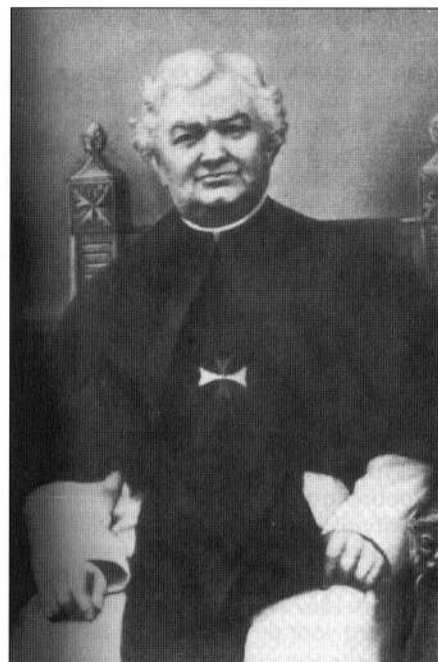
Hoe De Bruijn reageerde op de voorgenomen sluiting van het college, weten we niet. Er bleef daarover geen informatie bewaard. Die sluiting kwam er overigens niet. Na de vergadering van 10 en 11 september 1861 stelde het intermediair kapittel, dat blijkbaar een beetje bijgedraaid was, dat in de bouw van een internaat voorlopig niet kon worden voorzien. Wel zou Maaseik het gevraagde bedrag van 1200 BEF krijgen in de loop van het jaar om de rekeningen aan te zuiveren⁵. In een brief

van 11 september 1862, de laatste dag van het capitulum intermedium van 1862, waarop De Bruijn als definitior aanwezig was, vroegen de prior en het convent van Maaseik om een bedrag van 3.800 BEF voor noodzakelijke voorzieningen, o.a. voor restauratiewerken aan de oude tuinmuur⁶. In 1864 tenslotte kreeg De Bruijn van de magister-generaal de opdracht om een hypothecaire lening te nemen op het klooster van Maaseik⁷.

Onder het prioraat van Cornelius Aloysius De Bruijn was het Maaseiker convent financieel niet leefbaar:

- van juli 1856 tot juli 1857 bedroeg het tekort 891, 65 BEF. Dit tekort werd door de familie van prior De Bruijn aangezuiverd.
- van juli 1857 tot juli 1858 bedroeg het tekort 541, 59 BEF. Dit tekort werd eveneens aangezuiverd door de familie van prior De Bruijn.
- van juli 1858 tot juli 1859 bedroeg het tekort 834, 28 BEF. De familie van prior De Bruijn schonk 200, 28 BEF en leende 634, 00 BEF.
- van juli 1859 tot juli 1860 bedroeg het tekort 311, 16 BEF. De Bruijn noteerde: *“Dit wordt gratis geschonken en gedekt.”*
- van juli 1860 tot juli 1861 bedroeg het tekort 764, 05 BEF.
- van juli 1861 tot juli 1862 was er geen tekort.
- van juli 1862 tot juli 1863 bedroeg het tekort 323, 06 BEF.
- van juli 1863 tot juli 1865 was er geen tekort.⁸

De Bruijn was in 1855 als eerste prior van het wederom op te richten kruisherenklooster naar Maaseik gekomen. Op 28 mei 1859 werd hij een eerste maal herkozen en op 25 juli 1862 een tweede maal⁹. In juni 1865 eindigde zijn prioraat. Moe gestreden liet hij het kloosterleven een tijdje achter en werd tot november 1870 kapelaan van Beverlo. Op 2 juni 1865 drong

Antonius Van den Heuvel (1830-1900), prior van Maaseik, 1865-1899.

C. Bogaers, vicaris-generaal te Luik, er namens de bisschop bij Van den Wijmelenberg op aan dat er bij de keuze van een nieuwe prior in Maaseik een krachtige figuur zou worden voorgedragen. Overigens keurde hij het feit dat de kruisheren zich veelvuldig onder de mensen begaven af.¹⁰

Antonius Arcadius Van den Heuvel werd de nieuwe prior. Deze voormalige conventueel van Uden en Diest kwam in 1855 naar Maaseik om er Latijn te geven. Tussen 1859 en 1861 voltooide hij zijn studies in Sint-Agatha. Op 13 juni 1865 werd hij tot prior gekozen en als zodanig werd hij ook directeur van het college¹¹. Van den Heuvel werd op 22 mei 1868, 2 juni 1871, 2 april 1878, 19 april 1888 en 1 maart 1898 tot prior herkozen¹². Op 12 september 1866 deelde de Maaseikse prior triomfantelijk mee dat het totaal van de inkomsten

10.409, 41 BEF bedroeg, terwijl de uitgaven 8.283, 19 BEF bedroegen. Hij kon dus een batig saldo van 2.126, 22 BEF voorleggen¹³.

Van den Heuvel maakte van de bouw van een nieuw klooster zijn eerste taak. Zijn voorganger, De Bruijn, schonk op 7 juni 1865 een bedrag van 3.431,07 BEF aan het Maaseikse convent¹⁴. Het was een ferme opsteker, maar onvoldoende voor de bouw van het nieuwe klooster. Waar De Bruijn gefaald had, wilde Van den Heuvel slagen.

*“Toen ik ondergeteekende, Antonius Arcadius van den Heuvel, den 13 juni 1865 tot Prior gekozen werd, bewoonde de communiteit een huis gelegen in de Boschstraat in de nabijheid onzer kerk, thans in eigendom toebehoorend en bewoond door den heer Augustinus Descheymacher, terwijl ons collegie op dezelfde wijze als heden gelegen was. Wijl de bezigheden steeds menigvuldiger werden, groeide het personeel van lieverlede aan, weshalve onze woning te klein en daarenboven, doordien zij van het collegie verwijderd lag, geheel en al ongeschikt werd. Ik stelde dan het voornemen op van een nieuw klooster te bouwen, doch door de toestand van de Orde, welke om reden de communiteit van Maaseik met de jaarlijksche inkomsten hare uitgaven niet konde dekken, zich reeds genoodzaakt zag steeds bij het einde des jaars eene subsidie te verleen, niet toeliet in de kosten van een nieuw klooster te voorzien, zoo stelde ik aan de confraters voor onze familie, vrienden en verder godvreezende personen met onzen toestand bekend te maken, en hunne mildadigheid in te roepen. De communiteit keurde mijn voornemen goed, waarop wij de machtiging van den Magister-Generaal en der Definitores in dezer voege gevraagd.”*¹⁵ Hij schreef naar het definitiorium, dat het voor het geestelijk en materieel welzijn van het convent wenselijk zou zijn, dat men zo spoedig mogelijk van het huis in de Bosstraat zou kunnen verhuizen naar

een definitief klooster¹⁶. Desondanks wilde hij geen aanspraak (meer) maken op nieuwe financiële steun van de orde. Wel vroeg hij de toelating om te mogen bedelen. Vanzelfsprekend kon het nog jaren duren vooraleer de nodige fondsen ingezameld zouden worden, en daarom vroeg hij of het mogelijk was stukje bij beetje te bouwen al naar gelang de financiële middelen voorradig waren. Hij beloofde plechtig hoogstens 1000 BEF meer te zullen besteden dan er in kas was.

Op 30 juni 1865 stemden de magister-generaal en de definitoren hiermee in, mits de plannen tijdig ter goedkeuring aan de orde zouden worden voorgelegd¹⁷. Eerst ontwierp de prior zelf een plan. Later werd dit door architect Caners uit Ravenstein verbeterd, uitgewerkt en begroot. Op 15 maart 1866 hechtte de orde hieraan haar goedkeuring. Het nieuwe klooster zou gebouwd worden bij het trappenhuis, dat De Bruijn in 1857 had gebouwd.

Onmiddellijk startte de prior een grootscheepse inzameling in België en Nederland. Alle giften werden nauwkeurig in een bouwregister opgetekend. Boven aan die lijst van weldoeners prijken Mgr. de Montpellier met een gift van 500 BEF en de voormalige burgemeester van Oss, A. Van den Heuvel, eveneens met een gift van 500 BEF. In het geheel bracht de actie, die vooral door procurator Damman werd gecoördineerd, 48.088 BEF op. Overigens richtte Van den Wijmbenberg in 1866 een suppliek aan Pius IX, waarin hij verzocht om vernieuwing van het privilege door Innocentius VIII in 1487 aan de orde verleend. Daarbij werd aan het generaal-kapittel toegestaan goederen van ordeshuizen te verkopen. Nu vroeg hij om, naargelang van de omstandigheden van nut of noodzaak voor de orde, over vroeger geconfiscerde goederen met de regering te kunnen onderhandelen, ze

terug te kunnen kopen en ook om vervallen of verwoeste kloosters te mogen herstellen en opnieuw op te bouwen. Tevens vroeg hij om, indien dit nodig was, goederen te verpanden. Meer bepaald vroeg hij verlof om goederen van Sint-Agatha te verkopen om in Maaseik een nieuw klooster te bouwen. In de audiëntie van 12 juli 1866 werd daarvoor toestemming verleend¹⁸.

In 1866 startten de werkzaamheden. Het werk werd in eigen beheer uitgevoerd onder leiding van H. van Eynthoven, die ook het toezicht op zich nam van een steenbakkerij. Daar bakte men zelf alle benodigde stenen en meer dan dat, want men verkocht een deel aan derden. De opbrengst hiervan kwam het bouwfonds ten goede. De hulp van boeren werd ingeroepen om gratis grond, stenen en zand te rijden. Vanaf 27 maart 1867 werd een wekelijkse mis ingevoerd voor de weldoeners van het nieuwe klooster en vanaf 3 april 1867 tot 18 juli 1891 voor alle vrachtovervoerders. Bouwmaterialen werden van her en der aangevoerd. Ondanks alle mogelijke giften moest De Bruijn prior Van den Heuvel op 13 oktober 1867 toch aanstellen als gevolmachtigde om een hypothecaire lening aan te gaan op de eigendommen van de kruissheren in Maaseik¹⁹.

De bouw van het nieuwe klooster nam ruim zes jaar in beslag. De eerste steen werd gelegd op 19 maart 1867, feest van Sint-Jozef, onder wiens bescherming het klooster werd geplaatst. Het convent kon niet wachten met de verhuis tot de bouw voltooid was. Toen een aantal vertrekken gereed waren, werd op 21 november 1868 het klooster in de Bosstraat verlaten. Op 30 mei 1873 kon de prior eindelijk in zijn register schrijven, dat de bouw als afgewerkt werd beschouwd. Het huis in de Bosstraat werd verkocht voor 10.000 BEF. Ofschoon dit destijds door de orde was betaald, mocht Van den Heuvel ook

dit bedrag voor de nieuwbouw besteden. Overigens voegde de orde er nog eens 10.000 BEF aan toe. Zo konden de totale bouwkosten van 65.475,48 BEF worden voldaan. In het nieuwe klooster bevonden zich ook een huiskapel voor de leerlingen, een studiezaal en vier klaslokalen.

De nieuwe huisvesting kwam heel het geestelijke leven van de kruissheren ten goede. Een afgesloten gastenkwartier, ruime kamers voor de kloosterlingen, een afzonderlijke refter en recreatiezaal droegen bij om de religieuze geest te bevorderen. De grote dagtaak van de kruissheren lag nu 'aan huis'²⁰.

1. Mgr. de Montpellier verbond de oprichting van een college als voorwaarde aan de komst van de kruissheren naar Maaseik. Aan de katholieke bevolking wilde hij hiermee een alternatief bieden voor de in 1851 in Maaseik opgerichte rijksmiddelbare school, die op dat ogenblik de enige instelling voor middelbaar onderwijs was in de regio. Op 10 oktober 1855 werd het schooljaar begonnen met 33 leerlingen. Het college startte overigens met beperkte materiële middelen. Recht tegenover de Bosstraatkerk werd een huis aangekocht, waarin de prior eigenlijk het klooster wilde onderbrengen en het eerste jaar werd hier les gegeven: "Op uitdrukkelijk bevel der Bisschops van Luik genoodzaakt reeds in October van datzelfde jaar 1855 een collegie te openen, waren zij verplicht hiertoe een huis te koopen, vermits niemand tot het houden van een collegie in hetzelfde een huis verhuuren wilde; en dit aangekochte en aanvankelijk tot collegie gebezigde huis in de Boschstraat en over de Ordeskerk is thans het woonhuis der communiteit, en dient, omdat het er voor dienen moet, tot klooster, maar is niets dan een gewoon burgerhuis." Prior-directeur De Bruijn wierf vier priester-leraren aan, allen van Nederlandse origine, en waarvan verschillende hun hogere studies nog moesten voltooien: P. Takken uit Sint-Agatha, A. Van den Heuvel uit Uden, H. Van Steenhoven uit Diest en de novice R. Schippers. Het klooster in de Bosstraat werd nu veel te klein. Weliswaar had men op zolder zes kamertjes of cellen gemaakt, maar men kon niemand laten logeren. En als er iemand op bezoek kwam, moest men een onderkomen zoeken in de herberg van Leonard Leenders of bij de Ursulinen. Op het einde van het eerste studiejaar, er waren toen reeds 51 leerlingen, werd het college verplaatst naar de Pelsersstraat. Daar wilde De Bruijn, op het terrein van het voormalig klooster van de zusters van het H. Graf van Kinrooi een klooster met een college bouwen. In 1855 was dit terrein onbelaste eigendom van Victoire Louise Antoinette Magniet, die in Hasselt woonde en gehuwd was met Joseph Renier Hubert Naus, inspecteur van registratie en domeinen. Volgens de koopakte bevatte het stallingen, schuren en moestuinen en een boomgaard. De koopakte werd gepasseerd

voor notaris Schoolmeesters op 8 januari 1857. Maar zolang kon De Bruijn niet wachten. Op 12 juli 1856 huurde hij voor één jaar de schuur van Paumen in de Pelsersstraat en betaalde 70 BEF. Daarin wilde hij de klassen onderbrengen terwijl het college gebouwd werd. Op 10 augustus 1856 vond de eerste steenlegging plaats. De aannemer Dounze van Maaseik vroeg 3.300 BEF. Het perceel werd verkocht voor 21.000 BEF, waarvan 4.000 BEF in contanten werd betaald. De overige 17.000 BEF bleven staan als eerste hypotheek tegen een rente van 4 %.

De verdere opbouw van het college liet nog jaren op zich wachten. R. JANSSEN, Vijfhonderd Jaar Kruissheren in Maaseik... een profieltekening. in: Cultuurdragers van het Maasland, nr.4, Maaseik, 1982, p.67; A. WIEËRS & Th. BIK, Het klooster en college der Kruissheren in de laatste honderd jaar. in: De Kruissheren te Maaseik, 1476 - 1797, 1855 - 1955, Lichtland - Diest, 1955, pp.251-254; C.R. HERMANS, Annales Canoniorum Regularium St. Augustini Ordinis S. Crucis, Den Bosch, 1858 dl.III, pp.687 - 688; Arch.Generalaat, 015.2.3; Arch.K.MSK., V.M.1.16, p.4; Arch.Generalaat, 006.3

Vóór het einde van het eerste schooljaar had een aantal leerlingen de school al opnieuw verlaten. Arch.K.MSK., X.F.1 (7-10); M.B. HANSON, Het Kruissherenklooster te Maaseik: het eerste nederlandse college in Vlaams-België. in: Clairlieu, jg.43, 1985, p.18

F. Gilissen beschreef het eerste "klooster" op de Bosstraat als volgt: "In 't vroegjaar van 1856, ziende den vooruitgang van het collegie, zochten de kruissheren een gepaste wooning in te richten. Zij zonden eerstens M. Hendrikus Moors, vader van den H.Dokter Moors, om ons huis (= huis Gilissen) te bezien of hun zulks konde dienen tot vergroting van hunnen eigendom. Doch dat heeft geen gevolg gehad. Na Paaschen in april 1856 wendt zich de prior Debruijn tot Frans van Istendaal, paardehandelaar en zoo wat rentenier, eigenaar van het groote huis op de Bosstraat waar mevrouw Stiels woont. Deze was graag zijnen grooten bouw kwijt en men komt overeen voor eenen verkoopprijs van 28.500 fr. Daags nadien toen M. Debruijn wederom tot van Istendaal gaat om te overleggen den dag dat men zoude gaan bij den Notaris, zoo zegt van Istendaal dat de huurlingen (in de drie huisjes welke stonden in de kleine straat en later door Heunen zijn afgebroken) nog voor langen tijd recht hadden te wonen, tenminste 500 frank vergoeding vroegen om eerder uit hunnen wooning te vertrekken. Daarop schiet de Prior in een gramschap en zegt: "Wat zijt gij voor een man, gisteren-zoo en vandaag weer anders. Hebt gij geen woord, zoo behoeft ik er ook geen te hebben; houdt gij uw huis." En hij gaat weg.

Kort daarna werd gekocht voor 10 of 12 frank (sic) het Kinder Klooster, zoo geheten wyl er gedurende Calvinisten woelingen de Sepulchrienen uit Kinroy gelucht, zich daar gevestigd hebben circa 1560. Die groote eigendom hoorde toe aan de familie Magniet. In het land gekomen gedurende de Fransche revolutie, met eenen Republikeinschen Commissaris Neubourg, die vele kloostergoederen gekocht had voor assignaten alsook het buitengoed der Norbertijnen, thans Sint-Jansberg. Onmiddellijk na dien aankoop worden twee deuren gemaakt in de schuur gelegen aan de Pelsersstraat en van de twee zijden vijf vensters en van binnen eenen grooten studiezaal met twee doppeldeuren

eenen gang, en tegenover de deuren van de studiezaal een dubbeldeur voor een klas, de professionele, en van de andere zijde een deur voor de klas der 5e en 6e - achter tegen de straat een speelzaal. In oktober 1856 betreft men het nieuwe college. Boven de ingangdeur van de zijde der speelplaats wordt een mergelsteen 40 x 30 centimeters gezet met dit opschrift, geen jaarschrift: Ex horreo collegium.

In 1857 wordt hierop een verdiep gezet. Om boven te geraken wordt voor den ingang van de zijde der speelplaats een soort toren gebouwd om den trap te plaatsen, en op dien ophangkast, een houten vierkant torentje, waarin geplaatst de klok of uurwerk voorkomstig van het oude kasteeltje of goedje van barontje Plevoets van Roosteren. Op het verdiep worden vier klassen gemaakt en een kapel met het eiken midden altaartje, dat vroeger als zijde altaar diende in de Kapuziense kerk.(...)"

Arch.K.MSK., V.M.1.16, pp.3-4

2 Arch.Generalaat, 006.4

3 Arch.Generalaat, 006.1.B

4 Arch.K.MSK., V.A.2.3, p.9

5 Arch.Generalaat, 006.1.C

6 Arch.Generalaat, 006.5

7 Arch.K.MSK., V.M.5.25b. Hij leende

1. bij de heer Daals in Hasselt 8.500 BEF ad 5 % intrest per jaar.

2. de intrest moest elk jaar op 21 juli betaald worden

3. op 21 juli 1874 moest het geleende kapitaal worden terugbetaald

De Bruijn nam een hypotheek op een schuur in de Rosmolenstraat, bouwgrond in de Pelsersstraat, twee tuinen in de Pelsersstraat en een huis in de Pelsersstraat. Ook moest hij een brandverzekering nemen. Arch.K.MSK., V.G.2(3)

8 Arch. K.MSK, V.M.5.1, pp. 4 r., 8 r., 10 v., 12 r. - 13 v., 16 v., 19 v., 23 v., 28 r., 33 r. en 38 r.; Arch. Generalaat, 0015.2.2 en 0015.2.7.

9 Arch. K.MSK, V.A.I.30, 31, 32 en 58

10 Arch. Generalaat, 0015.1.1

11 Arch.Generalaat, 0015.2.9

12 Arch. K.MSK, V.i.I (2-5)

13 Arch. Generalaat, 0015.2.9

14 Arch.K.MSK., V.M.5.1, p.38r.

15 Arch.K.MSK., V.M.2.1., p.1

16 Op 8 december 1865 vroeg hij toelating om het huis in de Bosstraat te verkopen. Rome was immers gekant tegen de verkoop van vaste goederen van de kerk. Maaseik had de opbrengst van de verkoop echter nodig om het nieuwe klooster te bouwen. Arch.Generalaat, 0015.1.1

17 Arch.K.MSK., V.M.2.1., p.1

Uit een brief van procurator J. De Vlam op 17 november 1865 blijkt niettemin dat Van den Heuvel nog geld van de orde ontving : "(...) Hierbij f. 500,00. Ik kan niet meer bezorgen, voorlopig, gij zult het ondervonden hebben voor den voorten tijd, dat er geld moet zijn, geld, geld!" Arch.K.MSK., V.J.4 (4)

18 Van dit totaalbedrag werd tussen 2 juli 1865 en 20 april 1868 liefst 30.158, 62 BEF ingezameld.

Arch.Generalaat, 0015.2.12
In het kloosterarchief van Maaseik vonden wij de volgende opgave:

2 juli 1865 - 19 april 1871	46.980, 20 BEF
19 april 1871 - 31 december 1871	15, 00 BEF
1872	91, 16 BEF
1873	302, 37 BEF
1874	699, 20 BEF
Totaal:	48.088, 43 BEF

Arch.K.MSK., V.M.2.1, p.132

Op 13 april 1871 gaf Van den Heuvel een bedrag van 56.980, 21 BEF op als giften tussen 2 juli 1865 en 5 april 1871. In dit totaalbedrag was een gift van 10.000 BEF van de orde inbegrepen. De uitgaven van het nieuwe klooster beliepen toen 58.705, 19 BEF. Er was dus nog een tekort van 1.724, 98 BEF, maar dat wilde de prior in de loop van het jaar aanzuiveren "door de gelden die mij nog overblijven van den verkoop van het vroeger door ons bewoond huis, welke gelden mij langzamerhand worden afbetaald, zoodat de gemeentiteit zich niet langer meer in de onaangename noodzakelijkheid bevindt almoezen tot den opbouw van haar klooster te vragen; iets waartoe haar de nood tot heden toe gedwongen heeft." Arch.Generalaat, 0015.2.17

De kruisheren schreven talloze edelen, priesters en particulieren aan. Verder organiseerden zij verschillende bedelacties. Dan gingen de kruisheren huis aan huis om geld in te zamelen. In 1866 bijvoorbeeld bedelden zij in Opieter, Tongerlo, Tongeren, Elen, Ophoven, Rotem, Geistingen, Tilburg, Den Bosch, Uden, Gruitrode, Neerglabbeek, Opoeteren, Opglabbeek, Veghel, Hasselt, Diest, Gemert, Zeeland, Reek, Roermond, Herentals, Webbekom, Loksbergen, Kermt, Rutteren, Bilzen, Maastricht, Dreumel, Heel, Borgloon, Budel, Gastel, Eindhoven, Eisden, Rekem, Beek en Donk, Geldrop, Hunsel, Grathem, Neeroeteren, Halle, Antwerpen, Dilsen, Bree, Hamont, Nederweert, Weert, Amsterdam, Nijmegen, Arnhem, Boekel, Schijndel, Sint-Agatha en Mill. Gulle schenkers waren o.a. hertog Octave d'Alcantara van Gent (100 BEF), pastoor-deken J.A. Polus van Maaseik (100 BEF), mevrouw de barones Michiels de Kessenich (100 BEF), Guillaume baron Michiels de Kessenich (100 BEF), vrienden van Damman (531,41 BEF), Wilhelmina Anna Maria Van den Heuvel uit Uden (100 BEF), S. Versteegen en echtgenote A. Van den Heuvel te Buggenum (100 BEF), de pastoor van Opoeteren (100 BEF), het groot-seminarie van Luik (100 BEF), mejuffrouw Diepers uit Den Bosch (166 BEF) en de gezusters Schoolmeesters van Maaseik (50 BEF). Op 25 april 1870 ontving de prior een gift van graaf de Méan te Luik van 3.000 BEF en op 31 mei 1870 schonk C.W.A. De Bruijn 50 BEF. Arch.K.MSK., V.M.2.1

19 Arch.Generalaat, 0037.16

Ofschoon Van den Heuvel niet om hulp bedelde bij het definitorium kreeg hij in 1868 toch een lening van 2.500 gulden tegen 5 % rente, met de verplichting de volledige som terug te betalen van zodra er genoeg geld was om het nieuwe klooster te bekostigen. Deze lening werd in 1874 afgelost. Arch.Generalaat, 006.G

20 A.WIEERS & Th BIK, Het klooster en college der Kruisheren in de laatste honderd jaren, pp.234-236

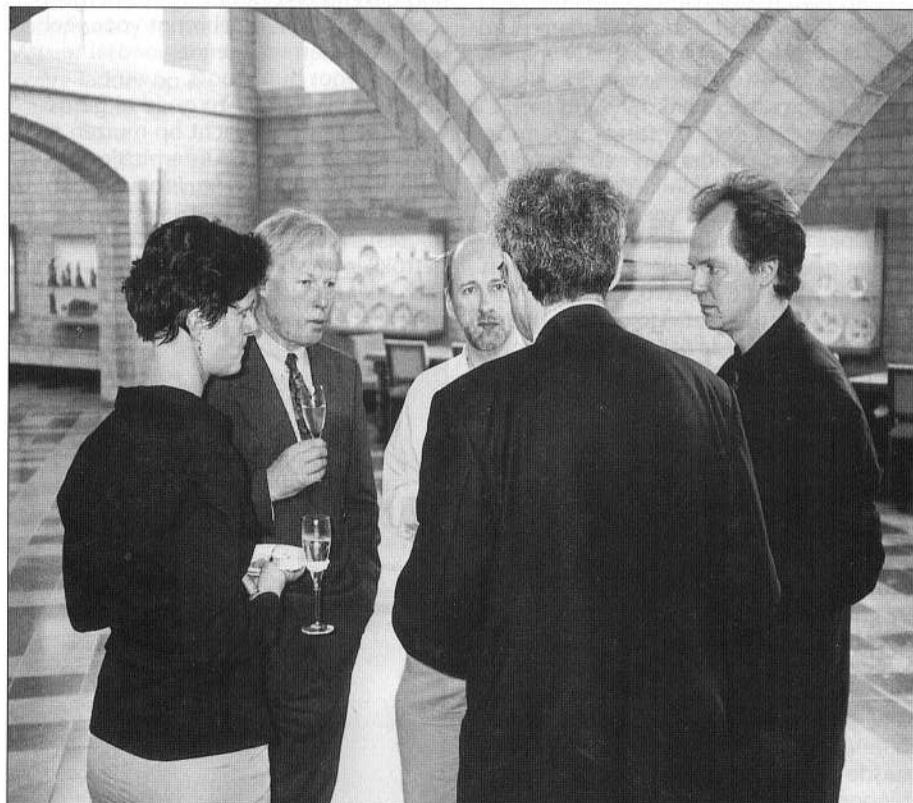
Op maandag 6 juli 1998 promoveerde onze stadsgenote Katelijne Lauwers tot de graad van Doctor in de Psychologische wetenschappen, met als promotoren Prof. dr. G.A. Orban van de faculteit Geneeskunde en Prof. dr. E. Vandenbussche van de faculteit Psychologie.

Zij verdedigde haar proefschrift "ROL VAN AREA MT/V5 EN HAAR SATELLIETEN IN HET DISCRIMINEREN VAN RICHTING EN ORIËNTATIE: een gedragsstudie naar de bewegings-perceptie in de primate."

Katelijne Lauwers was oud-leerlinge van de Vrije Humaniora voor Meisjes te Maaseik

De Maaseikenaar feliciteert

Tony Van Wijck 205

Katelijne tijdens de receptie met enkele juryleden.

De Kerkuilen van Maaseik

Miel Opendacker

Met de toestemming van Z.E.H. Verheyen plaatste ik meer dan 3 jaar geleden, samen met enkele natuurvrienden, twee nestkasten voor Kerkuilen op de zolder van een school in het centrum van Maaseik. Voor de nestkasten gebruikten we oude boekenkisten die huismeester Thieu Vossen gevonden had in de chambretten van de zusters die hier vroeger hun vrome activiteiten ontplooiden.

Nadien controleerde ik nauwgezet elk jaar deze nestkasten op eventuele bewoning door uilen. Overigens zonder succes. In mei van dit jaar ging ik met enige hoop de smalle antieke trap op met een lange ladder op de schouder. Ik had enkele weken voordien immers enkele uilenbraakballen gevonden die onder de opening van de nestkasten op de speelplaats lagen. Ook mijn werk-collega Lidwine Hendrix vertelde mij dat ze kort tevoren in de Eerstestraat in Maaseik een uiltje gezien had en haar beschrijving van de vogel leek op een Kerkuil.

In de eerste nestkast die ik controleerde huisde ondanks de lange S-vormige inlooppijp een koppel Holenduiven met grote jongen. In de tweede nestkast

deed zacht gepiep mij vermoeden dat ook hier iets aan de hand was. Daar het aardedonker was in de nestkast en ik zeer nieuwsgierig was moest ik eerst een zaklamp gaan halen. Met meer licht was alles snel duidelijk. Moeder Kerkuil die braaf bleef zitten en me met grote ogen aankeek had de zorg over drie pas geboren donsbolletjes en nog twee eieren!! Van vader geen spoor! Maar die was beslist ergens in de buurt aan het bekomen van zijn zwaar nachtleven. Vader Kerkuil moet immers het ganse gezin voeden en dat dit heel wat inspanning vergt gedurende de korte nachten van mei en juni (de Kerkuil is immers een nachtijger) mag wel duidelijk zijn. De tweede helft van mei en de ganse maand juni waren bovendien nog gekenmerkt door rotweer hetgeen extra problemen meebrengt voor veel vogels om aan voldoende voedsel te geraken voor hun kroost.

Kerkuilen zijn echter zo goed uitgerust voor de nachtelijke jacht op muizen dat ze zelfs in volslagen duisternis slechts zelden een muis missen. Proeven toonden aan dat de Kerkuil zo goed hoort dat de aandacht van het dier getrokken wordt als er op een afstand van meer dan 25 meter in een schuilhut

een balpen over een stuk papier glijdt!! Indien de uilenvader verongelukt in het drukke verkeer, hetgeen regelmatig gebeurt, mislukt het broedsel. In de regel eet moeder dan haar hele huishouden zelf op. Het uilenmanneltje is niet in staat de jongen te voederen. Zijn taak is muizen naar het nest brengen. Vanaf het eierleggen blijft moeder uil constant op het nest en zij voedt de jongen, die na ongeveer 32 dagen geboren worden, met muizen die ze aan stukjes scheurt en aan de hongerige uilenbekjes aanbiedt. Als de jongen ongeveer 14 dagen oud zijn gaat moeder Kerkuil mee op jacht. Op 4 juli ging ik samen met Leo Corstjens van Wielewaal Bree, Peter Gabriëls die de Limburgse afdeling voor de bescherming van de Kerkuil coördineert, en met huismeester Thieu Vossen weer vol verwachting en met de zware ladder op de schouder de antieke trap op naar de zolder van de school.

Onze verrassing bij het openen van de nestkast was compleet! Liefst 5 welvarende uilskuikens zagen voor het eerst in hun leven grote lelijke wezens die zich mensen noemen. Het was ontroerend te kijken naar het gedrag van deze jonge snakes. Ze voelden zich duidelijk niet op hun gemak. Het was immers de eerste keer in hun jonge leven dat ze iets anders zagen dan dode muizen en hun ouders. Je zou voor minder gaan schuddebollen met je grote uilenkop. Eentje legde zich zelfs op de rug, zijn klauwen dreigend omhoog om de baarljke mensenduivels op afstand te houden.

Ondertussen vervloekte ik alle onsterfelijke goden omdat ik mijn fototoestel thuis vergeten had. Als natuurbeschermers ben je op zo'n moment intens gelukkig. Dat mag ook wel eens want ontgoocheling om het vele vruchteloze werk is meestal ons deel.

Peter Gabriëls deed alle uiltjes netjes een ringetje rond een pootje ten behoeve

van wetenschappelijk onderzoek. Als iemand later zo'n geringde uil vindt kan de herkomst gemakkelijk achterhaald worden en dat levert dan belangrijke informatie over leeftijd en gedrag van de vogels.

Ook de gerestaureerde kerk van Aldeneik krijgt binnenkort een Kerkuilennestkast. Hoeveel geloop en werk dit gekost heeft is bij benadering niet te schatten.

In Heppeneert, een overigens ideale plaats voor Kerkuilen, kreeg ik van de kerkfabriek geen toestemming om een nestkast te plaatsen. Er zou immers al meer dan genoeg natuur zijn in Heppeneert!! Als er iemand voordeel heeft van de Kerkuil is het toch wel de boer omdat Kerkuilen haast uitsluitend leven van muizen. Hopelijk komt Heppeneert binnenkort toch over de brug met een toestemming.

In gans Vlaanderen zijn er nog maar enkele honderden paren Kerkuilen. Omdat oude schuren steeds zeldzamer worden en omdat veel kerktorens dichtgemaakt worden om hinderlijke duiven te weren, vindt de Kerkuil steeds minder nestgelegenheid. Ook het verkeer eist een zware tol. Vooral jonge onervaren vogels vliegen zich te pletter tegen voortrazende auto's en treinen. Strenge winters zijn een nog grotere bedreiging voor de Kerkuilen. In de zeer strenge winter van 1963 die ouderen onder ons zich zeker nog herinneren, stierven zelfs 90% van alle Kerkuilen. Het duurt dan jaren eer de populatie zich hersteld heeft.

Kerkuilen bescherm je niet voor het plezier van de mensen. Velen zullen immers nooit een Kerkuil zien omdat het nachtdieren zijn.

De prachtige witte dame zoals de Kerkuil ook wel eens genoemd wordt, met haar absoluut geruisloze vlucht, is de feilloze heerseres van de nacht. Geen enkele muis is veilig voor haar scherpe klauwen. Is het niet onbegrijpelijk dat anno 2000 er nog altijd mensen zijn die een zeldzaam en nuttig vogeltje als de Kerkuil geen bestaansrecht gunnen?

Enkele maanden geleden, ter gelegenheid van haar 100-jarig bestaan, gaf de Maaaseiker Toneelvereniging "Speelgroep Van Eyck" een prachtig gedenkboek uit onder de titel "Maaseik op de planken".

En in een eerste kort hoofdstukje over het toneel in het 17de en 18de eeuwse Maaseik werd melding gemaakt van de toenmalige rederijderskamer "DE SONNEBLOEM", opgericht in 1769.

De gegevens over deze voorloper van Speelgroep Van Eyck zijn echter uiterst karig en daarom waren we blij verrast toen dhr. Jo Corstjens, leraar aan het H.-Kruiscollege, ons attent maakte op een gedrukt programmablaadje, bewaard in de Stadsbibliotheek van Maastricht. Wij drukken het documentje uit 1789 hierbij zonder commentaar volledig af: de tekst spreekt voor zichzelf.

Met dank aan Jo Corstjens.

Maaseiker rederijderskamer

208 Martin Boonen

Gedoopt onder voorbehoud (1694)

Marcel Hendrickx

In het Maaseiker parochiaalregister van 1677 tot 1706 tekende de toenmalige pastoor in het Latijn een eigenaardige doop op.

Daarin vernemen we dat een zekere "Nicolaus", bijgenaamd "Swert Claesken", in Maaseik was beland, met een groep soldaten, en dat hij er gebleven was.

Daar hij niet wist tot welk taalgebied of tot welke godsdienst hij behoorde, noch uit welk land hij afkomstig was besloot de pastoor hem onder voorbehoud te dopen.

Dit gebeurde op 10-6-1694. Als peter fungeerde kapelaan Theodoricus Coels.

De oprichting van een "abattoir" te Maaseik anno 1849

210 Piet Henkens

In 1985 werd te Maaseik het stedelijk slachthuis gesloten. De stad vond het niet nodig om geld te besteden voor een modernisering. De grootschaligheid was niet aan Maaseik besteed. Het slachthuis werd verbouwd tot verenigingslokaal. De "Knapkookbloezers" maken er nu goede sier.

Vroeger konden de slaggers, de boeren en kooplui uit wijde omgeving, wél terecht in het slachthuis. Reeds op 3 oktober 1849 besloot de gemeenteraad een "abattoir" te bouwen.

Het gebouw werd opgericht aan de Bleumerpoort waar thans nog steeds het modern gebouw staat waar voorheen de douaniers verbleven. Boven het slachthuis bevond zich de gevangenis van Maaseik. Waren er tralies voor de ramen? Voorts was er een woning voor de opzichter. Die job werd toen vervuld door Godfried Tulleneers alias "Den Tül". Dat bracht hem 52 fr netto per jaar op. Gelijktijdig was hij ook cipier van de gevangenis, maar het is ons niet

bekend of er veel boeven gelogeed hebben..

Verhuis

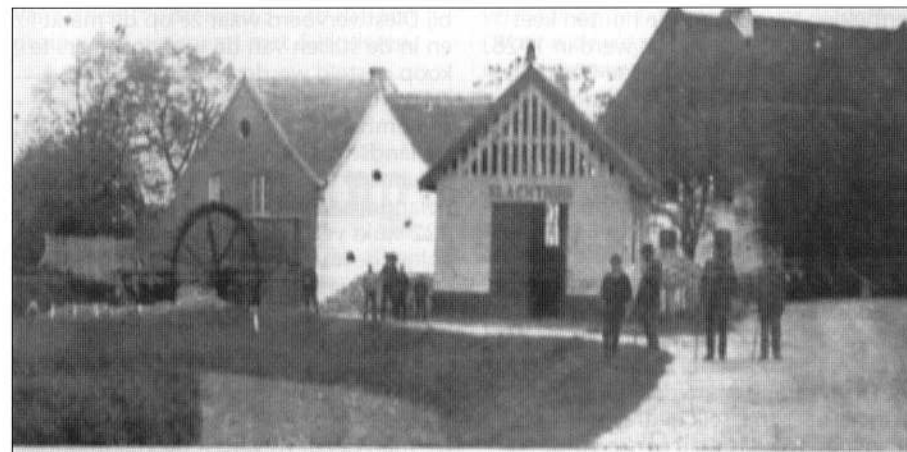
Na ruim 50 jaar hield men het voor bekeken aan de Bleumerpoort. Het oude slachthuis viel danig uit de toon. Op gebied van hygiëne stelde het niets voor. Er zou een nieuw slachthuis gebouwd worden maar toen de vroede vaderen vernamen dat de kosten 7.500 fr beliepen, fronsten ze de wenkbrauwen en lieten het plan onderaan in de lade liggen.

Uiteindelijk werd in 1908, vlak bij de huidige Bosmolen, zowaar een houten slachthuis in elkaar getimmerd. "Het was een soort barak" zegt Albert Beesmans wiens vader er opzichter werd. "Indertijd stond daar nog een oorlogsbunker die met veel tam tam werd opgeruimd" vult Albert aan.

Het "liedje" aan de Bosmolen duurde niet lang. De bestendige deputatie vroeg een nieuw slachthuis te bouwen, maar toen stak de oorlog stokken in de wielen.

Olmenstraatje

In 1925 kocht de stad een terrein nabij de Bosbeek, even buiten de Bospoort, om eindelijk een "modern" slachthuis te bouwen. In 1926 had de opening plaats van deze nieuwe aanwinst voor Maaseik. Vergeten we niet dat Maaseik een belangrijk agrarisch stadje was temidden van een hele resem boerendorpen. En die boeren moesten toch hun vee kunnen slachten, alhoewel ook veel huisslachten gebeurden. Leuk om weten is dat het nieuwe slachthuis (het bestek bedroeg 220.325 fr.) gelegen was aan het Olmenstraatje. De naam verdween maar later werd hij weer opgevestigd. Het cultureel centrum van Maaseik, dat een eindje meer noordwaarts gelegen is, kreeg immers de toepasselijke naam "Achterolmen". Goed gevonden is dat.

MAESEYCK BOSCHPOORT.

SLACHTHUIS.

Een primitieve foto van de houten keet aan de Bosmolen die als slachthuis dienst deed. Links de Bosmolen, rechts het Molenhuis

Hollands vee. Deze foto uit het begin van de eeuw toont de invoer van Hollands vee ("Inkomst van Hollands Vee" staat foutief op de foto) aan de Maasbrug te Maaseik. We zien van rechts naar links: Nicola Goedermans, de witte Leen, Lom Goedermans, Mia Goedermans, Zjef Hamaekers, veekoopman L. Peeters, Po Janssen, Jules Janssen, Jan Janssen, een Belgisch douanier en de stalwerkers met de pet op en de klompen aan de voeten: Theo de Krauw, Zjef Voorpijls en Jean Voorpijls.

Vermelden we nog dat de houten keet aan de Bosmolen gesloopt werd in 1928. In het jaar 1934 werd daar de Bosmolenlaan (verbindig Weertersteenweg-Koning Albertlaan) aangelegd. Er werd een nieuw stedelijk slachthuis gebouwd in het Olmenstraatje (nu Slachthuisstraat) ten noorden van de zagerij Opdekamp. Van 1898 tot 1932 was Maaseik bekend voor zijn invoer van Nederlands rundvee, in hoofdzaak melkvee.

De Friese zwartbonte melkkoeien werden door Belgische kooplieden op de markten van Zwolle en Leeuwarden aangekocht, per trein tot Susteren vervoerd en vandaar naar Maaseik gedreven.

De invoer gebeurde de eerste en de vijftiende van de maand. In de stallen aan de Maas (er waren oorspronkelijk 24 quarantaine-stallen) was plaats voor niet minder dan 312 stuks vee. Om de reactie op de tuberculose-inspuiting na te gaan bleven de dieren gedurende 11 dagen in afzondering. De gezonde dieren werden na dit noodzakelijk verblijf naar Schaffen

bij Diest vervoerd waar ze op de markt en in de stallen van de veehandelaars te koop gesteld werden.

"Het Maeseycker Weekblad" van 3 september 1903 schreef: "De invoer van Hollandse melkkoeien langs het tolkantoor alhier was ditmaal nogal belangrijk. Verleden donderdag werden 222 stuks vee ingevoerd door de volgende kooplieden: H. Broekmans, 17; Fr. Broekmans, 19; Broekmans-Claes, 16; Fr. Bosmans, 40; Hub. Wouters, 29; L. Peeters, 24; M. Duchesné, 46; Jos Hanegreefs, 15; A. Serneels, 16. De vader van de populaire Frans Broekmans voerde ook heel wat vee in. De man deed, zo vertelt de volksmond, "gouden zaken". "Broekmans is een gewiekst koopman, hij is iedereen te plat af." zei de man in de straat. Zoon Frans zette het beroep van vader verder. Men noemde hem heel sympathiek "Frenske van de Platte". Vader Broekmans was dus de "platte" (= leperd). Zo zie je maar hoe men vroeger aan een naam kwam. Die naamgeving is gewoon een stukje folklore, soms heel typisch en ook al eens stout, maar niet bedoeld om te kwetsen.

Lambèer van Troe.

Slachter en opzichter in het houten slachthuis buiten de Bospoort was Lambert Beesmans alias Bèer van Troe (°1886 + 1957). Hij was gehuwd met Henriette Trines van de Klauwenhof. Albert Beesmans heette in de volksmond Lambert van Troe vanne Bleik. (Moeder Troe vanne Bleik heette Polfliet). De vrouw ging het linnen wassen en spoelen aan de "bleik" (bleek) nabij de Bosmolen. Lambert Beesmans was in Maaseik een graaggeziene figuur.

Zoon Albert (°1916) volgde vader Lambert op als zelfstandig slachter (kopslachter). De naam Albert heeft hij te danken aan koning Albert die onder de eerste wereldoorlog (1914-18) "de grote koning" genoemd werd. Albert Beesmans (°Maaseik 25-1-1916) huwde op 27 april 1946 met Thea

Vanhelden (°Susteren 13-2-1919). Het gezin werd gezegend met 5 kinderen.

Stad Maeseyck

Aanbesteding

Op Donderdag 1 April 1926, om elf uur, zal er, op het Stadhuis te Maeseyck (zaal van de vergaderingen van den Gemeenteraad) openbaarlijk overgegaan worden tot de opening der onderschrijvingen voor het aanbesteden der

bouwingswerken van een slachthuis :

Bestek 220325 fr.
Borgsom 5000 fr.

De aanbestedingsbrieven zullen ten laatste op de post worden besteld op Maandag 29 Maart 1926.

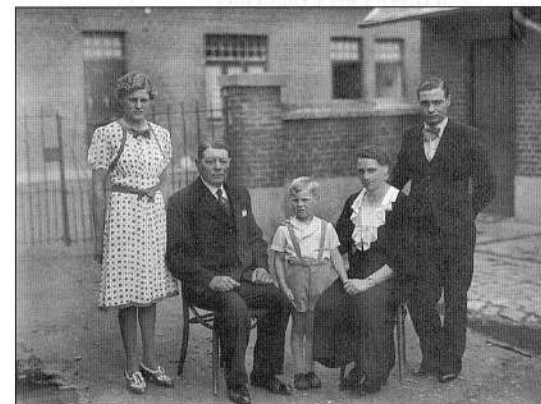
Plannen, maattabelen lastenboek liggen ter inzage der belanghebbenden op het stedelijk secretariaat en op het bureau van den heer K. Gessler, stadsarchitect, waar deze stukken verkrijgbaar zijn tegen 50 fr. per exemplaar.

Het bericht van de aanbesteding van de "bouwingswerken van een slachthuis" op donderdag 1 april 1926.

Albert Beesmans: "Het was toen een hard leven. Het slachthuis aan de Bosmolen was maar een houten kot. Administratief was er praktisch niets in orde. Vader had er twee helpers. Als het druk was sprongen een aantal knechten bij. De meeste slachters uit de omgeving kwamen trouwens zelf slachten. Omdat ik niet was ingeschreven zoals het hoort zou ik praktisch geen pensioen trekken. Nadien verhuisde ik naar het nieuw gebouw in de huidige Slachthuisstraat waar directeur Leon Theunissen het pensioen van vader nog in orde heeft gebracht. Daarna heb ik nog op de Ford in Genk gewerkt. Zodoende heb ik heel wat pensioenachterstand kunnen ophalen. Vader was een goede man. Hij zocht zijn

vermaak bij de harmonie, bij de "Staaft" (Waar is de vlag gebleven? vraagt Albert), in het patronaat waar toneel gespeeld werd, bij de BOL van de Fratersschool en bij St.-Elooi.

Alle vijf de kinderen zijn uitgevlogen. Vader en moeder zitten nu alleen, dat is de loop van het leven. De 82-jarige Albert gaat nog veel wandelen. We ontmoeten hem vaak als hij in de kerk op zondag de "negen-uur mis" bijwoont. De hobby van de man en vrouw is het oplossen van kruiswoordraadsels. Het gezin woont in de wijk Ons Dak. Thea zegt: "We zitten hier zo ver van alles af. Ik zou liever in de stad wonen. Maar een appartement kan mij niet bekoren. Waar gij woont zou ik graag wonen. Daar is het niet zo stil als hier in die uithoek".

Lambert Beesmans (senior) was gehuwd met Henriette (Hendrika) Trines. Het gezin werd gezegend met drie kinderen: Margriet, in het midden Francis en rechts Albert.

Margriet huwde met Thieu Doumen, Francis met José Vanbockrijck en Albert (zoals hiervoor al geschreven) met Thea Vanhelden.

Leon Theunissen

Leon Theunissen (1923-1983), gehuwd met Henriette Aendekerk, werd in 1954 benoemd tot directeur van het nieuw slachthuis. De plaats van opzichter was

Een kermisfoto van vader Lambert Beesmans (met strohoed, witte col, stropdas, wambuis, zakhorloge, pochette, colbert en wambuis) en zijn zoon Albert (met flaphoedje). De old-timer die door de kleine Albert bestuurd wordt is een groot karton. Ook de achtergrond is van papier. Een trucage-foto zoals dat vroeger meer gebeurde.

opengesteld op 17 mei 1954 na de pensioenstelling van Lambert Beesmans. Vijf personen dienden hun kandidatuur in: Mathieu Doumen, Leon Theunissen, Martinus Henkens, Ferdinand Paumen en Thomas Kellens.

De kandidaturen van Fernand Paumen en Thomas Kellens voldeden niet aan de gestelde voorwaarden en werden ingetrokken. Bij geheime stemming (tijdens de gemeenteraadszitting van 30 augustus 1954) behaalde Leon

Theunissen 10 stemmen, dat waren de stemmen van alle aanwezige stemgerechtigden: Henri Vanderdonck (burgemeester), André Driessen en Jules Gutschoven (schepenen), Fernand Philips, Robert Waelbers, Jean Coolen, André Hons, Willem Peeters, Bèèrke Schreurs en Colla Diris. (CVP-raadslid Frans Robyns was verontschuldigd).

214

Alle bovenstaande raadsleden behoorden tot de CVP behalve Fernand Philips, Bèèrke Schreurs en Colla Diris, die het blauwe vaandel droegen.

De straat waarin het slachthuis gelegen was veranderde van Olmenstraatje in Slachthuisstraat. Leon hield van zijn beroep. Als hobby fokte hij paarden en

nam enkele keren deel aan wedstrijden. Hij maakte vier veeartsen (vleeskeurders) mee: Theo Molenaers, Jos Molenaers, Marcel Dochez en Pierre Hons. Zijn vrouw Henriette, die vier kinderen opvoedde (2 jongens en 2 meisjes), kan nog heel goed vertellen over die tijd. Zijzelf engageerde zich in het Maaseiker culturele leven. Zo was ze 55 jaar lid van het a capellakoor. Ze was ook lid van de Culturele Raad en zetelde in de redactie van ons blad "De Maaseikenaar".

Het slachthuis draaide in die tijd op volle toeren. De "grossisten" voerden vee aan uit Tongeren, St.-Truiden, Battice, Visé enz.

Henriette hielp ook mee. Ze hanteerde de weegschaal, deed de boekhouding en bracht 's vrijdags het geld naar de stadsontvanger Arnold Vandinter. Modernisering drong zich op maar de stad zag een schaalvergroting van de inrichting niet zitten.

Henriette en Leon hebben toen op eigen kosten nog heel wat verbeteringen aangebracht aan het woonhuis. Aan één ding had Leon lak: er kwamen steeds maar meer controleurs, de hoop "paperassen" werd almaar groter en het aantal stempels en zegels was niet meer bij te houden. Toen Leon in 1983 kwam te overlijden ging ook het slachthuis ter ziele, maar officieel hield het in 1985 op te bestaan.

De Maaseikenaars herinneren zich Leon Theunissen als een bovenste beste kerel. Het was een typische stadsgenoot uit een bekende familie. Leon had in Maaseik alleen maar vrienden. Hij bekeek het leven van de goede kant en maakte deel uit van het bestuur van de harmonie en de voetbalclub. Zijn vrouw Henriette Aendekerk woont thans in een gezellig appartement aan het Kerkplein. Daar krijgt ze nog vaak bezoek van de kinderen en kleinkinderen. Dat zijn mooie momenten.

Zoals op vele plaatsen werden vroeger ook te Maaseik soms huwelijken gesloten tussen personen die niet hetzelfde geloof beleden. Bij zulke gelegenheden noteerde de pastoor in zijn register meer uitleg dan gewoonlijk.

Dit blijkt o.a. uit de aantekening, in het Latijn, bij het kerkelijk huwelijk van Bernardus Scherpenzeel en Maria Ida Walpot.

Vermeld echtpaar was op 3-2-1825 te Maastricht reeds in de echt verbonden door de magistraat en door een protestantse dominee van de Sint-Janskerk aldaar.

Wanneer nu later Ida Walpot, geboortig van Maastricht, ook een katholiek huwelijk wou sluiten moest er een ander geregeld worden.

Zo verleende J.A. Barret, Vicaris-generaal, op 4-4-1828 dispensatie wegens de verschillende godsdiensten van het echtpaar en kregen ze toestemming om te Maaseik voor de rooms-katholieke kerk te huwen. Waarom in Maaseik? Bernard Scherpenzeel was hoofd van de wachtpost van het 4e legioen ruiterij. Was er een legerpost te Maaseik of wilde hij enkel opspraak te Maastricht vermijden? We weten het niet.

De Maaseiker pastoor wilde echter zeker zijn dat het huwelijk niet spaak zou lopen door godsdienstgeschillen en liet B. Scherpenzeel volgende verklaring ondertekenen op 10-4-1828:

"Ik ondergeschreven Bernardus Scherpenzeel belooft en sweire aan Maria Ida Catharina Walpot mijne Liefste, dat ik haar in de uitoefeninge van de Romische Catholijke Religie noijt zal stooren, of eenig beletsel daarin zal stellen.

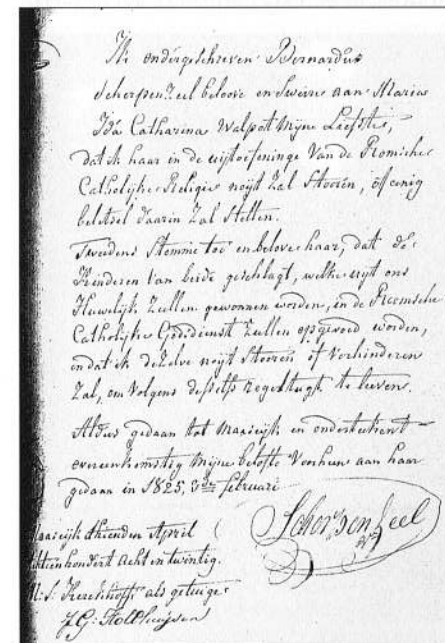
Tweedens stemme toe en belove haar, dat de kinderen van beide geschlagt, welke uijt ons huwelijk zullen gewonnen worden, in de Roomsche Catholijke Godsdienst zullen opgevoed worden, en dat ik dezelve noijt stooren of verhanderen zal, om volgens desselfs regeltucht te leven.

Aldus gedaan tot Maaseyk en onderteekent overeenkomstig mijne belofte voorheen aan haar gedaan in 1825, 3e februari".

Een gemengd huwelijk te Maaseik in 1828 (Scherpenzeel-Walpot)

Marcel Hendrickx 215

Na deze verklaring werd op 16-4-1828 het kerkelijk huwelijk te Maaseik voltrokken voor pastoor M.S. Kerckhoffs en onderpastoor J.G. Holthuysen. Als getuige tekende zekere H. Lintermans.

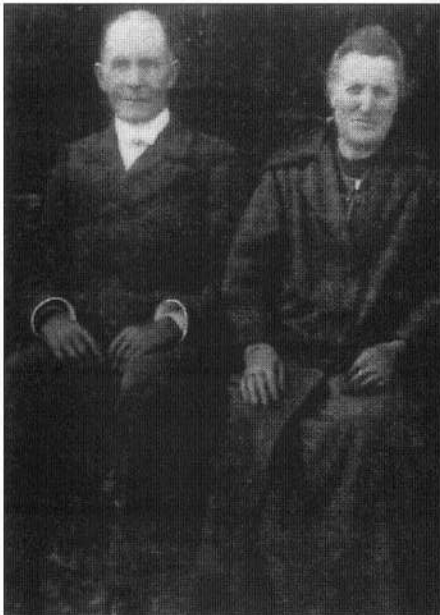
Leon Theunissen met de kinderen Ivo en Marleen en natuurlijk één van zijn dieren.

De stam Rutten

Van 't Ven (Aldeneik-Maaseik) naar Frankrijk

216 Mathieu Rutten

In juni 1998 verscheen het boek "*Des plaines mosanes... aux coteaux de Champagne*", samengesteld door Hubert Rutten uit Waterloo. Het lijkt ons de moeite waard een aantal gegevens uit dit boek in een kort artikel te verwerken.

Petrus Hubertus Rutten, geboren te Kessenich op 16 juli 1866, huwde te Maaseik op 8 april 1893 met Petronella Hubertina Brouns, geboren te Melick (Nederlands Limburg) op 9 december 1863. Het jonge gezin vestigde zich op de boerderij Vennerhof in 't Ven te Aldeneik. De boerderij, met een oppervlakte van 15 ha, was in 1815 eigendom van apotheker Vautier-Tulleneers van Maaseik. Van bij de oprichting van de melkerij H.H. Harlindis en Relindis te Geistingen op 26 oktober 1913 was Peter Rutten lid van de Raad van Beheer.

Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren:

1. René Rutten geboren te Maaseik op 16 april 1895.
2. Jaak Rutten, geboren te Maaseik op 2 mei 1897, aldaar overleden op 6 april 1909.
3. Jean Rutten, geboren te Maaseik op 8 februari 1899.
4. François Rutten, geboren te Maaseik op 17 februari 1901.
5. Marie Rutten, geboren te Maaseik op 5 februari 1903.
6. Henri Rutten, geboren te Maaseik op 20 maart 1906.
7. Leon Rutten, geboren te Maaseik op 22 november 1908, gevormd door Mgr. Rutten.

De kinderen volgden de lagere school en de kerkdiensten in Aldeneik en uiteraard te voet, hetgeen een niet geringe afstand was. Of zij middelbaar onderwijs genoten hebben, konden we niet achterhalen. Bij de voormalige studenten van de Kruisheren te Maaseik vonden we Jan Rutten uit Maaseik in de periode 1910-1914, hetgeen wel de derde zoon uit het gezin van Peter Rutten zou kunnen zijn.

Na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) stonden heel wat boerderijen in Frankrijk leeg. Er werd vanuit België geronseld en zoals Hubert Rutten schrijft, door de Boerenbond. Joseph Rutten, voormalig

burgemeester van Ophoven en fervent verdediger van de Boerenbond, zou Peter Rutten de raad gegeven hebben om te emigreren naar Frankrijk. Het oog viel op de boerderij La Mardelle, 90 ha, gelegen in de gemeente Saint-Martin-de-Bossenay, in het departement Aube. De eigenaar van de boerderij was de heer de St. Maurice die woonachtig was in Parijs. De zonen Jean en Henri vertrokken reeds op 23 november 1923 naar Frankrijk om in de verwaarloosde boerderij orde op zaken te stellen. De oudste zoon René die zich niet geroepen voelde voor de landbouw, was reeds eerder naar Antwerpen uitgeweken.

Op 26 maart 1924 vertrokken vanuit het station te Maaseik met de trein vader Peter en zijn vrouw Petronella alsmede de kinderen Marie, Leon en François. Deze laatste moest in de wagon van de trein instaan voor de verzorging van twee paarden en een veulen die ook meereisden tot in het station van Romilly-sur-Seine (Frankrijk). De treinreis duurde twee dagen. Het was voor de familie Rutten waarvan niemand de taal van Voltaire verstond, een enorme uitdaging om het hoofd boven water te houden. Een zaak stond vast. Een weg terug was onmogelijk. De grote uitdaging was: de noeste arbeid. Nog geen twee jaar na zijn aankomst in Frankrijk werd vader Peter ernstig ziek. Hij overleed te Saint-Martin-de-Bossenay op 16 januari 1926 aan maagkanker in de leeftijd van 62 jaar. Zijn verblijf in Frankrijk had amper 22 maanden geduurd. Moeder Petronella nam het roer over en met haar dochter en vier zonen werd ijverig verder geboerd. De familie Rutten kreeg aanzien in de streek. Opvallend was dat het gezin Rutten-Brouns, samen met enkele Poolse families uit de streek, op godsdienstig gebied toonaangevend was in tegenstelling tot de andere dorpsgenoten die - op zijn zachtst uitgedrukt - niet erg clericaal waren, laat staan goddeloos zoals beweerd werd.

Vandaar dat de Belgische kerkgangers de bijnaam kregen "les chrétiens".

Even blijven we nog stilstaan bij elk der kinderen:

217

1. De oudste zoon René volgde lager onderwijs in de parochieschool van Aldeneik. Het is niet uitgesloten dat hij ook school gelopen heeft bij de Fraters te Maaseik. Alleszins was hij niet voorbestemd voor de landbouwsector en op 23-jarige leeftijd trok hij naar Antwerpen waar hij contact zocht met enkele nonkels van de familie Rutten. Korte tijd was hij werkzaam in een wasserij om nadien huisknecht te worden bij de familie De Cock in Antwerpen waar hij zich een bijzondere Bourgondische levensstijl eigen maakte. Op voorspraak van zijn oom Jan in Antwerpen kreeg hij een baan als kassier in de "Banque du Crédit liégeois". Zelden bezocht hij zijn familie in Frankrijk. Uiteraard was hij aanwezig op de uitvaart van zijn vader in 1926 waar hij kennis maakte met Renée, de dochter van Maximin Marcilly, die een boerderij bezat van 50 ha in het dorpje Ossey-les-trois-Maisons, eveneens gelegen in het departement Aube. Hij trouwde met Renée op 28 oktober 1928 te Ossey. Drie jaar later en wel op 26 maart 1931 werd

het enig kind Hubert geboren. Tijdens de Tweede Wereldoorlog keerde het gezin Rutten-Marcilly terug naar hun boerderij te Ossey, maar Antwerpen riep hen terug waar René bediende werd bij de Kredietbank. Moeder Renée Marcilly stierf te Ossey les 3 Maisons op 6 oktober 1980 en René te Ossey les 3 Maisons op 25 mei 1988.

218

2. De zoon Jean was eerder de intellectueel van de familie. We veronderstellen dat hij middelbaar onderwijs volgde (1910-1914) bij de Kruisheren te Maaseik. In 1919 vervulde hij zijn legerdienst. Toen er een optie genomen werd op de boerderij La Mardelle in Frankrijk, werd hij samen met zijn broer Henri, door zijn ouders op verkenning gestuurd. Hij was nadien op de boerderij La Mardelle een stuwende kracht. Hij kreeg kennis met Lucie Aubert, enige dochter van Leon Aubert en Maria Roux, landbouwers te La Fosse-Corduan. Op 18 april 1925 trad hij met haar in het huwelijk en vanaf dit ogenblik baatte hij, samen met zijn schoonvader, diens boerderij uit.

Zij kregen 8 kinderen:
Jeanne Rutten, 7 februari 1926
Lucien Rutten, 18 oktober 1927
Denise Rutten, 22 april 1929

Noel Rutten, 22 december 1930
Pierre Rutten, 25 augustus 1933
Guy Rutten, 10 augustus 1935
Reine Rutten, 8 februari 1937
Georges Rutten, 13 april 1940

Nadat Jean Rutten in 1931 de Franse nationaliteit bekomen had, werd hij in 1945 verkozen tot gemeenteraadslid om vanaf 1947 tot 1965 burgemeester te zijn van La Fosse-Corduan. Hij overleed op 24 april 1985 en zijn vrouw Lucie Aubert op 24 februari 1991. De politieke microbe blijft evenwel verder leven: zijn dochter Jeanne is nog steeds eerste schepen van La Fosse-Corduan en de kleinzoon Laurent is gemeenteraadslid in Saint-Martin-de-Bossenay.

De enige dochter Marie Rutten die zeer bedreven was in koken, breien en bakken, aangeleerd in Limburg, deed dit ook verder in Frankrijk. Na hand- en spandienst verricht te hebben op de boerderij La Mardelle, trad zij op 28 april 1928 te Saint-Martin-de-Bossenay in het huwelijk met Charles Seurat, geboren te Arelles op 3 september 1894, ambtenaar bij de spoorwegen. Te noteren is dat de Belgische kolonel Aerts getuige was bij dit huwelijk. Het gezin vestigde zich in Troyes. Op 21 oktober 1929 werd de

zoon Pierre geboren. Charles Seurat overleed op 25 december 1969 en zijn vrouw Marie in december 1981.

François Rutten, een van de draaischijven van de boerderij La Martelle, huwde te St. Martin-de-Bossenay op 3 september 1929 met Annette Francillon, geboren te St. Martin-de-Bossenay op 15 februari 1908. Vader Francillon die een oudstrijder was van de oorlog 1914-1918, eiste dat François eerst de Franse nationaliteit bekam vooraleer hij met de dochter Annette mocht trouwen. Samen met zijn schoonouders baatte hij een boerderij uit die een oppervlakte had van 28 ha. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd hij tijdens een razzia opgepakt door de Duitsers en weggevoerd naar Duitse kampen waar hij vier jaar verbleef. Uit hun huwelijk werden twee zonen geboren: Bernard, geboren 10 juni 1930 Gerard, geboren 17 april 1935 Annette Francillon overleed op 26 april 1982 en François op 2 april 1990.

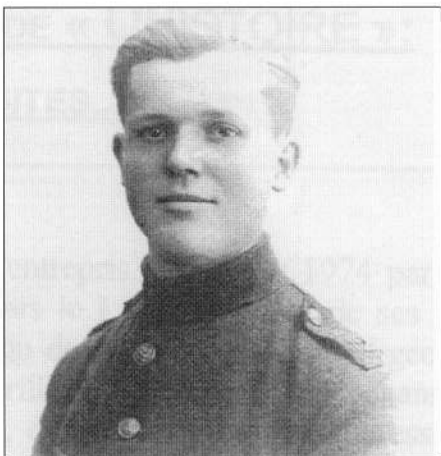
Henri Rutten bleef na het huwelijk van Jean, Marie en François, samen met zijn jongste broer Leon en zijn moeder Petronella op de boerderij La Mardelle. De lasten werden te zwaar en er werd uitgeweken naar een andere oplossing

219

en deze vonden ze. In 1930 werd verhuisd naar de boerderij van hun broer René, gelegen in Ossey les Maisons. Na het huwelijk van Leon in 1934 ging moeder Petronella die 71 jaar geworden was, apart wonen terwijl zoon Henri eerst zijn broer Jean bijstond op de boerderij te La Fosse Corduan en nadien op de boerderij van zijn broer Leon te Vannes. Op 10 oktober 1936 trouwde Henri te Coussegrey met Lucie Thoreau, geboren 29 juli 1903 waarmee hij de boerderij van haar ouders uitbaatte. Henri had het moeilijk om de Franse taal te beheersen. Trouwens, hij heeft tot aan zijn dood de Belgische nationaliteit behouden. Op 9 maart 1943 werd hun zoon Francis geboren. Lucie was 40 jaar. Het echtpaar Henri Rutten-Thoreau kende een rustige oude dag. Moeder Lucie stierf op 11 juni 1985 en vader Henri, de laatste Aldeneikenaar, op 27 maart 1998.

Leon Rutten, de jongste zoon, vervulde rond 1929 zijn militaire dienst in Luik hetgeen hem toegelaten had de Franse taal beter te kennen. Tijdens deze legerdienst zocht hij de familie Rutten op in Luik en in Antwerpen. Op 4 oktober 1932 trouwde hij met Georgette Contat, geboren te Vannes op 2 april 1915. Leon was 24 jaar en Georgette iets meer dan

Martin Goossens, voorzitter Limburgse Bibliotheken

Piet Henkens

De hoofdbibliothecaris van de stedelijke bibliotheek Martin Goossens werd aangesteld als de nieuwe voorzitter van de Limburgse Bibliotheken. Deze verkiezing komt niet echt als een verrassing omdat de bibliotheek van Maaseik al jaren aanzien wordt als één van de meest vooruitziende bibliotheken in Limburg op het gebied van de nieuwe informatietechnologieën.

Computerisering, CD-I, CD-ROM en Internet behoren al een tijd tot de vaste dienstverlening. De Maaseiker bibliotheek heeft bovendien de primeur met betrekking tot de aanwezigheid op TV-Limburg (in de huiskamer) en zij is op dit moment de enige bibliotheek die haar catalogi one-line aanbiedt op internet.

Het vernieuwde en jeugdige bestuur waarmee de nieuwe voorzitter omringd is, is een zekerheid voor de toekomst. "De Maaseikenaar" wenst Martin Goossens alvast veel succes bij de nieuwe belangrijke uitdaging.

Martin Goossens (rechts) tijdens een bijscholing in Portugal.

220 17 jaar. Beiden baatten te Vannes een boerderij uit van 40 ha. Hun dochter Bernadette werd geboren op 29 september 1935. Gezien Leon de Belgische nationaliteit behouden had, werd hij in 1940 gemobiliseerd. Tijdens de 18daagse veldtocht, werd hij in Duinkerken krijgsgevangen genomen. Verwijzend naar zijn familie in Antwerpen en nog steeds Vlaming zijnde en Vlaams sprekend, werd hij door de Duitsers ontslagen. Hij verbleef enkele dagen bij Henri Brouns, de broer van zijn moeder, om op 27 juni 1940 terug te belanden in Frankrijk. Op 14 juni 1946 bekwam hij de Franse nationaliteit. Met ijver en toewijding hebben Leon en zijn vrouw Georgette hun boerderij te Vannes uitgebaat. Leon stierf op 9 juli 1987. Georgette was tijdens de Ruttenbijeenkomst in Frankrijk op 5 juli 1998 de vierde oma.

Opvallend is dat de vijf zonen Rutten trouwden met een enige dochter die dan nog de enige erfgename was van een niet geringe boerderij. Op deze wijze kenden allen een goede start. Hun kinderen en kleinkinderen, hoewel weinig in aantal, stellen het in Frankrijk zeer goed.

In 1891 verdween het Maaseiker liberale weekblad "De Maas".

De liberalen van Maaseik hadden dus geen persorgaan meer, terwijl de katholieken over twee bladen beschikten: "De Maas- en Kempenbode", pas gesticht door Pierre Van Venckenray, en het oude "Maaseycker Weekblad". In 1902 kregen de liberalen een nieuw weekblad, "Het Vrije Volk", met als ondertitel

"Weekblad voor Limburg, Luik en Landen" Het werd uitgegeven te Tongeren, Momberstraat 19. In dit weekblad verscheen geregeld nieuws uit Maaseik. De artikels zijn dikwijls satirisch en amusant, zeker in vergelijking met het scheldproza van het "Maaseycker Weekblad" en "De Maas".

Zo verscheen er in het nummer van 9 juli 1905 een artikel, getiteld "Buitengewone vergadering van de gemeenteraad", waarin het geruzie over de viering van 75 jaar onafhankelijkheid gehekeld werd.

In dat jaar was F. Verkissen burgemeester en de katholieken beschikten over een comfortabele meerderheid in de raad: 8 zetels van de 11. Het boterde echter niet in het katholieke huishouden: de burgemeester lag dikwijls overhoop met zijn partijgenoten in de raad en de liberalen hadden bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1903 een goede uitslag behaald. Er moesten 6 gemeenteraadsleden verkozen worden en er werden drie liberalen gekozen en drie katholieken. De drie liberalen werden echter rechtstreeks gekozen, de drie katholieken werden gekozen door het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging.

In "de buitengewone vergadering van de gemeenteraad" treden op: de schepenen Konings, patissier, en Lemmens, notaris, de katholieke gemeenteraadsleden Stryckers, Schroë, Hons en Driessen en het liberale gemeenteraadslid Raedschelders.

Trammelant in de Maaseiker gemeenteraad

Een weekbladartikel uit 1905

Marcel Cuyx 221

En nu gaat het gordijn op.

Buitengewone vergadering van de gemeenteraad

Mijnheer Lemmens: Dit jaar wordt de 75ste verjaring gevierd van de revolutie van 1830, aan dewelke wij ons geluk en onze vrijheid verschuldigd zijn. Als men gestudeerd heeft gelijk ik, dan weet men de verschrikkelijke zaken die in die jaren door de Hollanders uitgevoerd werden. De kerken werden gesloten, de kloosterlingen weggejaagd en de guillotine alleen had het woord.

Mijnheer de Burgemeester: Mijnheer Lemmens, zal het mij geoorloofd zijn u te onderbreken? Met te zeggen: dat gij de revolutie van 1830 verwart met de Franse revolutie van 1813.

Mijnheer Lemmens: Dat doet niets. Het is toch altijd ene revolutie en al de revoluties zijn dezelfde. Het was goddeloos wat in 1830 omging, er was gene vrijheid voor de pers. Als men aan ellendige venten de waarheid zegde, dan maakten ze processen tegen de dagbladen, dan vroegen ze

onrechtvaardig schadevergoeding en de tribunalen, aan die ellendige venten niets kunnende weigeren, stemden ze toe.

Mijnheer de Burgemeester: Zo ellendige venten ziet men vandaag nog, die niet beschaamd zijn, honderden en honderden franks schadevergoeding in hun zak te steken, waar zij in geweten en in de ogen van ieder lid niet het minste recht op hebben.

Mijnheer Lemmens: Dat is niet van vandaag dat ik weet, Mijnheer de Burgemeester, dat gij heimelijk een liberaal zijt en dat gij heimelijk de liberalen altijd ondersteunt. Nu ik ga voort! De revolutie van 1830 is een grote weldaad. De koning Willem I wilde aan ieder Belg Frans doen spreken. Van Maanen,(1) zijn beroemde minister, deed alle sociëteiten sluiten en de meubels ervan wegnemen. Dat was afschuwelijk.

Mijnheer Jean Raedschelders:(2) Hij deed dan gelijk gij gedaan hebt met de meubels der Harmonie(3).

Mijnheer Lemmens: Dat is niet hetzelfde. Ik mag doen wat ik wil.

Mijnheer Jean Raedschelders: Dat is waar, en het is niet van heden dat wij weten dat gij onder de honderd loopt: quos vult perdere Jupiter dementat prius(4); vraagt aan Pater-Overste dat hij u dat Latijn vertale.

Mijnheer Lemmens: Meent gij dat ik geen Latijn ken. Ik heb lang op de banken der school gezeten, maar toch niet zo lang dat mijn broeken vol gaten geworden zijn. Qui habet aures audiendi, audiat. Dus, dat degenen die oren hebben, mij wel aanhoren. Toen de prins van Saxe-Weimar de 5de augustus 1831 in Maaseik kwam, heeft een lid mijner familie, mijn neef Frissen, alleen zijn leger tegengehouden en de Hollanders doen vluchten(5). Wij moeten

die dappere daad prachtig viere en de som van duizend frank die ik vraag is niets te veel.

De heer Burgemeester: Ik ben hier om de burgerij te vertegenwoordigen en de intresten der gemeente te verdedigen.

De heer Jean Raedschelders: Mijnheer de Burgemeester, vergeef het hem, de Heilige Schriftuur leert ons "Zalig zijn zij die klein van geest zijn want het rijk des hemels hoort hun toe"

Mijnheer Lemmens: Ik stoor mij aan al die onderbrekingen niet. Daar moet en daar zal gevierd worden. Voor de vergadering hebben mij Stryckers, Driesen, Hons, Schroë, Konings-Quadvlieg, allemaal beloofd de duizend frank te stemmen. Wij willen bewijzen dat wij voor het belang der herbergiers en de handel van Maaseik zijn. Wij willen bewijzen dat wij alleen de stad kunnen besturen en dat het rijk van Mijnheer Verkissen uit is.

Mijnheer de Burgemeester: Vriend, in zulke grote hitte is het gevaarlijk zo te schreeuwen en zulke gebaren te maken. Drink een glaasje water, dat zal u goed doen en een vakantie te Geel nog beter.

Mijnheer Lemmens: Leve België! Leve Leopold! Leve de Brabançonne! Leve Cléo de Merode, de dappere held van Berchem!(6) Leve de Vader van Jan Frissen!(7) Leve Helleputte!(8)

Mijnheer de Burgemeester: Veldwachter Graux, doe toch Mijnheer Lemmens zwijgen en doe hem het Heilig Wammes aan en ga de dokter Moors roepen. *De vergadering wordt voor tien minuten geschorst. De Heer Dokter Moors heeft de heer Lemmens met koud water doen wassen, hem ijs op de kop doen leggen en men heeft hem met veel voorzichtigheid naar huis gebracht. Wij hebben naar zijn gezondheid doen vragen. Hij heeft nog*

altijd veel koorts; ieder ogenblik wordt hij wakker en schreeuwt: "Leve de Koning! Leve België! en bijzonder "Leve Arthur Lemmens!"

De vergadering gaat toch voort en de heer Verkissen neemt het woord: Mijne Heren, ik ben geenszins tegen de feesten, hoe meer bier men drinkt hoe liever ik het heb, alsook mijne broeders Henri en Emile (9). De handel van bier verspreiden is ons voornaamste doel. Maar om een hazenpeper te maken moet men eerst een haas hebben en sedert dat ik burgemeester ben, heb ik zo prachtig bestuurd dat de inwoners zestig per honderd contributies meer betalen dan toen de liberalen aan het roer waren en de gemeentekas gelijkt veel aan een doorslag of aan een broek vol gaten, want men kan er door zien. Eertijds stond op de deur van de schepen Jan Gessler, schoonvader van de heer Moors, in grote letters deze twee woorden: UTILE-DULCI, dat wil zeggen: eerst doen wat nuttig is en dan het vermaak (10). Vooraleer de stad geld kan geven om feesten in te richten moet de stad eerst zorgen voor de gezondheidswerken. De heer Moors, opperhoofd der klerikale partij, (11) zegde in de vergadering van de provinciale raad van 16 juli 1891 dat de gezondheidswerken voor en boven alles moeten gaan. Wij moeten dus hier een slachthuis timmeren en wij moeten hier zorgen voor een waterleiding gelijk het de heren Lemmens, Schroë, Hons beloofd hebben in hun brief aan de kiezers voor de gemeentekiezing van 15 oktober 1899. Wij moeten zorgen dat de tyfus uit Maaseik verdwijnt en dat hij jaarlijks niet zoveel slachtoffers meer maakt. Mijnheer Lemmens spreekt over de revolutie van 1830 gelijk een blinde over de kleuren. White, Thonissen, Th. Juste, alle geschiedschrijvers gaan akkoord dat België gebloeid heeft van 1815 tot 1830 onder het bestuur van Willem I. De handel is geklommen van 1824 tot 1827 met 63 per honderd. De inwoners

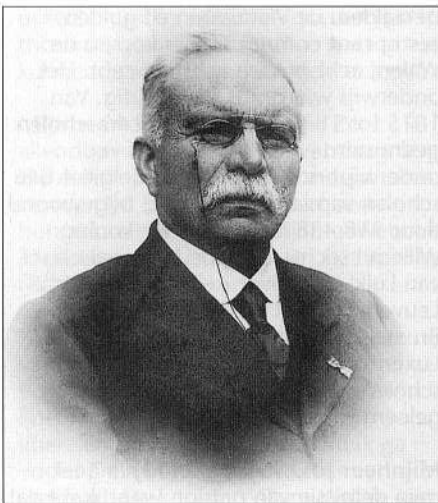
betaalden: de Vlamingen elf gulden zestig cent contributie per kop en de Walen, acht gulden achttien cent. Het onderwijs was gratis en onzijdig. Van 1815 tot 1830 heeft men 1.146 scholen getimmerd en 608 woningen voor onderwijzers. In 1830 telde België 4.046 scholen van lager onderwijs, bijgewoond door 318.438 leerlingen. De koning Willem I stichtte nog de Normalschool van Luik, de Universiteiten van Luik, Leuven en Gent en de Atheneums van Brussel, Luik, Namen, Doornik en Luxemburg en hij wilde dat in al de scholen van het land de Vlaamse taal geleerd werd.

Mijnheer Jos. Stryckers:(12) Ik geef mijn demissie van patriot, want ik zie dat wij geen reden hadden om Belg te worden.

Mijnheer de Burgemeester: Het zijn de geestelijken bijzonder die de revolutie van 1830 gevraagd hebben. Zij waren vijand van de vrijheid van godsdienst, welke uitgeroepen was door de grondwet, door de zo liberale grondwet van 1815-1821.

Mijnheer Jos Stryckers: Ik blijf patriot, ik trek mijn demissie terug.

Mijnheer de Burgemeester: De revolutie van 1830 is de nederlaag van Maaseik geweest en als men die wil viere dat men dan een rouwband om de vaandels doe. Onze handel is tenietgegaan en de armoede is overgroot; bijna al de eigendommen zijn met hypotheken belast, het getal inwoners is hetzelfde gebleven als in 1830, dat van Bree is driemaal verdubbeld en dat van Sittard zesmaal. Dat zijn cijfers die al de welsprekendheid van mijnheer Lemmens niet kan weerleggen. Laat ons een sluier werpen over de heldendaden der Maaseikenaren tijdens de revolutie. Toen Saxe-Weimar in Maaseik kwam, vluchtten de voornaamste Maaseikenaren naar

Ferdinand Verkissen

Roosteren, de anderen gaven zich nederig over en zij wisten niet hoe de soldaten in hun huis te feesten. Het is waar dat een zekere Frissen met een oud pistool van het leger van Napoleon op de Hollandse troepen, die in vrijheid voor zijn deur voorbijgingen, geschoten heeft (13).

Maar de held Frissen haastte zich om op zijn beurt er vandoor te lopen en zich onder de wal te gaan verbergen. De Hollanders bekommerden zich niet om deze onnozele.

Rechtuit te spreken, mijne heren, wij hebben het vaderland niet te vieren, wij zijn geen dankbetuigingen schuldig; al de ministeries, zowel de liberale als de klerikale, hebben altijd de spot met Limburg gedreven en voor ons volstrekt niets gedaan.

Al de miljoenen subsidie gingen altijd naar de andere provincies. In augustus 1901, het is nu vier jaren geleden, vond men te As de eerste kolen die de rijkdom van Limburg maken moeten en tot nu toe heeft het goevernement nog niet toegelaten van die rijkdom gebruik te kunnen maken.

Nog eens, dat is goddeloos en dat roept wraak. Nog eens, als gij wilt feesten, doe

dan een rouwband om uw vaandels. Ik weet zeer goed dat de subsidie van 1.000 fr. gevraagd door mijnheer Lemmens, gestemd zal worden, dat was beslist voor de vergadering. Maar het is niet genoeg subsidies te stemmen, *men moet mij ook aanduiden waar ik het geld zal vinden; daar is geen geld in de kas en ik kan geen geld maken of zou ik de bomen der wallen moeten verkopen voor de Brabançonne horen te spelen en mijnheer Lemmens horen te stamelen?* (14)

Na deze gegronde redevoering van de Burgemeester gaat men tot de stemming over.

Mijnheer Driessen, ontvanger der kerk en likeurenkoopman:

Ik stem voor de subsidie van 1.000 fr. omdat ik het beloofd heb aan mijnheer Lemmens en omdat ik hoop dat men veel likeuren drinken zal.

Mijnheer Konings Quadvlieg: Ik stem voor de subsidie van 1.000 fr. omdat ik hoop dat men veel knapkoeken eten zal en omdat mijnheer Lemmens mij beloofd heeft mij te behouden als schepen, als hij burgemeester zal zijn.

De heer Hons: (15) Ik stem voor de subsidie van 1.000 fr. omdat mij de heer pastoor van Aldeneik is komen zeggen dat ik daarvoor moest stemmen.

De heer Schroë: (16) De heer pastoor van Heppeneert heeft mij hetzelfde komen zeggen en het geluk is de gehoorzaamheid aan onze heren geestelijken.

De heer Jos. Stryckers: Ik stem voor de 1.000 fr. omdat ik patriot ben en met zoveel te meer vreugde dat mij mijnheer Lemmens de plaats van schepen beloofd heeft.

De heer Raedschelders: Ik stem tegen de subsidie voor de eenvoudige reden dat ik geen zaak wil die onmogelijk is.

Daar is geen geld in de stadskas en waar niets is verspeelt de keizer zijn recht. Ik zou gaarne hier alle jaren zien feesten en voor de feesten van dit jaar moet men de 1.200 frank maar gebruiken die in de kassa van "Maeseyck-Attractions" (17) zijn en die bestemd zijn om feesten te geven.

De heer Dillen en de heer Burgemeester stemmen tegen de subsidie voor dezelfde reden als die welke mijnheer Raedschelders komt te geven. De subsidie is dus aangenomen door de klerikale stemmen tegen die der liberalen.

1. Van Maanen: minister van justitie onder Willem I, maakte zich in België zeer gehaat door zijn drastische maatregelen in verband met de taalpolitiek en de processen tegen journalisten en dagbladuitgevers.

2. Jean Raedschelders: (1849-1936) boer van beroep, woonde tegenover de kerk, waar nu café "t Sterfhuis" ligt. Toen de liberalen bij de volgende verkiezingen de volstrekte meerderheid behaalden, werd hij schepen. Hij kreeg de bijnaam "klómpesjjepe".

3. In 1905 liet schepen Lemmens de meubels van de liberale Harmonie weghalen uit het lokaal Deupoor. De rechtbank van Tongeren besliste later dat de stad de meubels moest teruggeven of schadevergoeding betalen. De klerikale meerderheid besloot schadevergoeding te betalen.

4. "Als Jupiter iemand in het verderf wil storten, maakt hij hem eerst waanzinnig"; liberale boeren spraken in de vorige eeuw blijkbaar vlot Latijn.

5. In werkelijkheid was het op 24 november 1831 dat een Hollands leger, onder bevel van de prins van Saksen-Weimar, Maaseik binnentrok.

6. Cléo de Mérode: schepen Lemmens zit er volledig naast: Cléo de Mérode is een balletdanseres uit de Belle Époque; "de held van Berchem" is Frédéric Louis Ghislain de Mérode (geen familie!). Hij sloot zich aan bij de Belgische Omwenteling en werd te Berchem dodelijk

gewond op 25 oktober 1830.

7. Jan Frissen: katholiek gemeenteraadslid en schepen, schatbewaarder van de kerkfabriek. Stierf in 1879.

8. Helleputte: was van 1889 tot 1925 katholiek volksvertegenwoordiger en minister.

9. De gebroeders Verkissen hadden een mouterij en een brouwerij.

10. Hier vergist de burgemeester zich. "Utile dulci" betekent niet "nut voor vermaak" of "eerst het werk en dan het vermaak" maar wel "nut samen met vermaak". Het is een citaat uit een vers van de Latijnse dichter Horatius (AP 389).

Horatius heeft het over de kwaliteiten die een goede schrijver moet hebben en zegt: Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci Hij (= deze schrijver) behaalt de meeste instemming die nut mengt met vermaak.

11. Charles Moors: katholiek gemeenteraadslid, schepen en bestendig afgevaardigde (1853-1937).

12. Jos. Stryckers was slager en gemeenteraadslid van 1884 tot 1915.

13. G. Hons was landbouwer in Aldeneik en gemeenteraadslid van 1895 tot 1921

14. H. Schroë was landbouwer in Heppeneert en gemeenteraadslid van 1895 tot 1907.

15. Volgens een andere versie sloeg Theodoor Frissen een Hollandse luitenant, die hem kwam aanhouden, tegen de grond en ging toen aan de haal.

16. A. Lemmens stamelde inderdaad. Het Vrije Volk noemt hem daarom dikwijls "onze Maaseiker Demosthenes".

17. "Maeseyck Attractions" was een comité dat trachtte Maaseik bekend te maken o.a. door het uitgeven van een brochure.

Voorzitter was L. Nyssens. De gemeenteraad steunde dit comité en schonk in 1904 een subsidie van 500 fr.

Cultureel Centrum Achterolmen

226 Van Eycklaan 72, Maaseik, 089/56.57.04

DE FACTORIE - De Alpenzuses

vrijdag 16 oktober 20.15 u.
Het Pajottenland is een streek die je best niet betreedt zonder goed gedocumenteerd te zijn. De gebruiken uit deze subtropische streek zullen menig buitenstaander of toerist met verstomming slaan.

De Alpenzusje is een voorstelling die absurditeit tot norm verheft, waar realiteit en fictie hand in hand gaan en leiden tot de meest krankzinnige, maar toch herkenbare situaties.

Het geheel wordt omkaderd door zweverige duetten en misplaatste samenzang.

STICHTING MUSICAL AMSTERDAM - De piraten van Penzance

zaterdag 17 oktober 20.15 u
De Piraten van Penzance van librettist William Gilbey en componist Arthur Sullivan ging in 1879 in première en was meteen een doorslaand succes. Ruim honderd jaar later veroverde de musicalversie Broadway en West End. Door een foutje van zijn gouvernante komt de 8-jarige Frederik bij een kaper i.p.v. een kapper terecht. Een vergissing die Frederiks leven helemaal verandert...

De hoofdrollen worden vertolkt door Els Bongers, Rob Pelzer en Frans Kas. Een 10 man sterk orkest begeleidt de 35-koppige cast.

FRANK GROOTHOF - Boris Godoenov

zaterdag 24 oktober 20.15 u
Frank Groothof is bij het grote publiek vooral bekend van zijn optredens in Sesamstraat en Het Klokhuis. In de theaterwereld maakt hij al jaren furore met zijn meesterlijke bewerkingen van opera's. Hij maakt van deze saaiere grote-mensen-muziek luchtige bewerkingen die door iedereen vanaf 8 jaar enthousiast worden onthaald. Zo waren in Achterolmen o.a. De Toverfluit, Carmen en Don Giovanni in Groothofbewerkingen te zien. Boris Goedoenov van Modest Moesorgski is het meest gewaagde project van Frank tot nu toe. Frank Groothof speelt vier rollen, de andere rollen worden gespeeld door de muzikanten van het 12-koppige filmorkest Max Tak.

MUSIC POLYPHONICA o.l.v. Louis Devos - Mozart in Vlaanderen

zaterdag 31 oktober 20.30 u - Sint-Catharinakerk Maaseik
Het concert dat op 31 oktober in de Sint-Catharinakerk wordt uitgevoerd bestaat uit twee delen. In het voorprogramma wordt *Idylle Mystique* van Joseph Ryelandt voor kamerorkest en sopraan opgevoerd.

Het tweede deel belooft een unieke ervaring te worden. Het *Requiem KV 626* van Wolfgang Amadeus Mozart wordt dan gebracht door Musica Polyphonica samen met koor.

Dit koor is een samensmelting van een aantal koren en koorleden van andere zangverenigingen. Zo zullen Laete Cantamus, het gemengd jeugdkoor Cantitare van de Stedelijke Academie van Maaseik en Gaudete Halen op volle sterkte aantreden. Deze zangers worden aangevuld met zangers uit een aantal andere koren waaronder het Harlindis- en Relindiskoor.

Louis Devos is de dirigent, Bernadette Degelin, Lucienne Van Deyck, Ludwig Van Gyseghem en Werner Van Mechelen zijn de solisten.

PAUL MICHIELS - The inner child

dinsdag 10 november 20.15 u
Op zijn vijftigste gaat Paul Michiels voor het eerste solo. Het concert zal vooral draaien rond nummers uit zijn solo-CD *The Inner Child*. De titel van deze CD slaat op het kind dat 'sterft' als de puberteit eraan komt. De eerlijkheid van het kind blijft achter en de jongvolwassene begint zich te gedragen als iemand die hij eigenlijk niet is. Hij wordt minder eerlijk t.o.v. de buitenwereld.

FERNANDO LAMEIRINHAS

zaterdag 14 november 20.15 u
Fernando Lameirinhas, een in Nederland wonende Portugese zanger-componist, brengt muziek die aanleunt bij de fado maar minder zwaarmoedig en universeel is.

De pers over één van zijn concerten: *Deze Fernando Lameirinhas heeft werkelijk iets uitgevonden. Een voorbeeldige, universele, en tegelijkertijd hoogst persoonlijke vorm van chanson. Een gracieuze, licht zoevende vorm van muzikale beweeglijkheid.*

SYMFONIEORKEST CONSERVATORIUM ANTWERPEN o.l.v. Jos Van Immerseel

zaterdag 21 november 20.15 u
Koninklijk Atheneum Maaseik
De combinatie van een groot symfonieorkest en topdirigent Jos Van Immerseel maken van deze avond een unieke gebeurtenis.

Op het programma staan *El Sombrero de tres Picos* van Manuel De Falla, *Symphonie en ut majeur* van Georges Bizet en *Variations Symphoniques* van César Franck.

PURPER - Sixpack

dinsdag 24 november 20.15 u
Purper brengt met *Sixpack* een cabaretprogramma met een sterke muzikale inbreng. Prachtige samenzang wordt ondersteund door krachtig pianospel en af en toe een saxofoon, gitaar of trommel. Sixpack is gestroomlijnd entertainment van 6 klasbakken.

STAATSOPERA TATARSTAN - Carmen

vrijdag 27 november 20.15 u
De Staatsopera Tatarstan is een gerenommeerd gezelschap uit de voormalige U.S.S.R. De muziek van Bizet maakt deze opera, naar een verhaal van Prosper Mérimée, zo beroemd. Het uiterst verleidelijke *L'amour* en het wereldberoemde *Toréador* zijn melodieën die door miljoenen mensen meegezongen en meegeneurd zijn.

Het zijn slechts enkele ingrediënten die van dit meesterwerk de meest uitgevoerde opera ter wereld maken. De muziek wordt live gespeeld door een uitgebreid orkest.

227

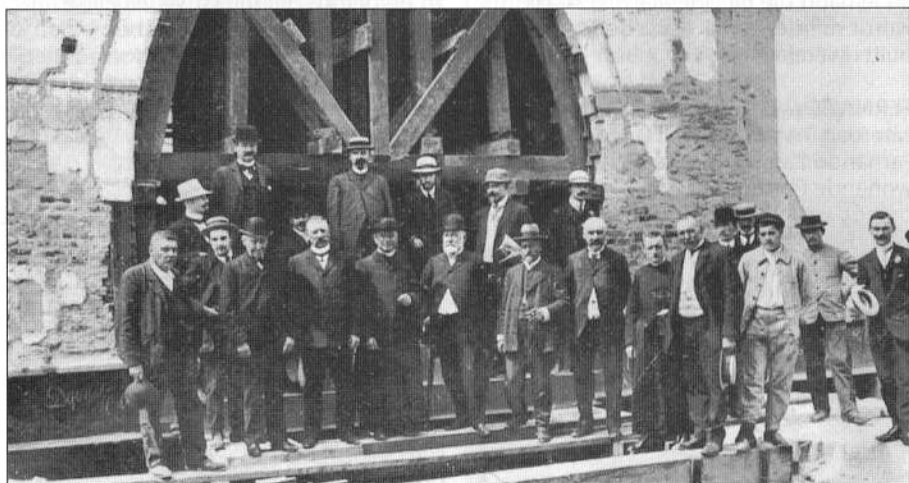
Hoe pastoor Van Venckenray op een originele manier geschiedenis schreef

228

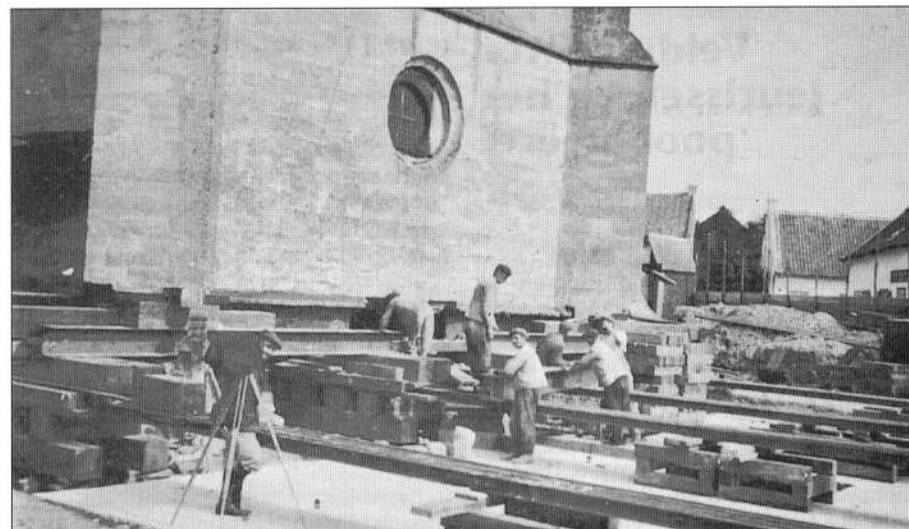
Mathieu Daemen

Waar heden ten dage menige parochie geconfronteerd wordt met het probleem van een te groot kerkgebouw, was dat ooit wel eens anders. De bijdrage van Marcel Hendrickx "De Maaseiker familie Van Vinckenroy, nu Van Venckenray" in het Liber Amicorum Tony Van Wijck, bracht ons volgende gebeurtenis in herinnering.

Rond de jaren 1900 werd het godshuis te Bocholt stilaan te klein voor het steeds groeiend aantal parochianen. De toenmalige pastoor Alphons Adrien Hubert Van Venckenray (*Maaseik 17-11-1860), zoon van Joannes Hubert en Marie Sibille Hubertine van Oeteren, had zich om dat probleem reeds meermaals zorgen gemaakt. De kerk vergroten in de breedte ging niet zonder de mooie zijgevels te beschadigen. Het gebouw verlengen was even onzinnig, daar het langs de oostkant aan de steenweg Bree-Hamont paalde en aan de overzijde de toren de weg versperde. Uiteindelijk bleven er 2 keuzemogelijkheden over: de mergelstenen toren uit 1411 afbreken en nadien een nieuwe bouwen, of... de reus over een lengte van 9,40 m. verplaatsen. Een kostenraming wees uit dat beide oplossingen even duur uitvielen. Na rijp beraad werd "het kruien van de toren" als beste oplossing weerhouden. De delicate opdracht werd toevertrouwd aan de Oostenrijkse ingenieur Weiss, die aan het Antwerpse zuidstation een vergelijkbare opdracht tot een goed einde had gebracht. Aan de voet van de toren werd een

Bocholt 1910: Verplaatsing van de kerktoren. Bezoek van minister Helleputte (onderaan 6e van links, naast pastoor Van Venckenray).

Bocholt 1910. Verplaatsing van de kerktoren. Algemeen zicht van de zuidzijde.

229

zware betonnen fundering aangelegd. Stalen richels van 10 m lang en 80 cm dik werden hierop aangebracht. Daarover zou de toren in westelijke richting verplaatst worden. Toen het grote ogenblik was aangebroken deed pastoor Van Venckenray van op de preekstoel een oproep tot de parochianen, daar het verplaatsen van de toren de hulp van 120 man vergde. Onder een toeloop van honderden vreemdelingen uit binnen- en buitenland stonden op donderdag 28 juli 1910 meer dan 200 inwoners klaar om aan de slag te gaan. 240 handen brachten de 60 katrollen in beweging. De toren kwam van de grond: eerst een paar millimeter, vervolgens een drietal vingers en tenslotte hoog genoeg om de stevige ijzernen rollen onder de fundamente te krijgen. Een enthousiaste Weiss riep "Luiden sie nun maar!" Daarop beierden 3 zware klokken over de stille, angstig wachtende gemeente. De krachttoer was geslaagd. De rest zou kinderspel zijn. De nuchtere pastoor zag in het schouwspel een buitenkansje: een toeristische attractie zonder voorgaande. Plots was er geen haast meer bij.

Voor de prijs van 1 fr.; een abonnement kostte 5 fr., kon men binnen de omheining de werkzaamheden volgen. Personaliteiten waaronder minister Helleputte, verschillende volksvertegenwoordigers en senatoren en een aantal wetenschappers, mochten een draai geven aan de zwengel van de katrol, mits betaling van 25 fr. In zijn Memoriaal noteerde de dorpsheer: 3500 betalende bezoekers, die te voet, per fiets, per postkoets of met de tram, de torenverplaatsing mee beleefden. Op 5 augustus arriveerde de toren, in een bevlagd dorp, boven zijn nieuwe standplaats. Naast Damburgers- naam ontleend aan het vroegere kasteel Damburg- werden de Bocholtenaren voortaan ook "Torenkruiers" genoemd. Zij zijn nog steeds terecht fier op deze bijnaam, die ze zeker niet als een spotnaam beschouwen. Toen de Duitsers in september 1944 terugtrokken, verplichtten ze de koster stro in de kerk en in de toren te dragen. In een oogwenk maakten zij van het vermaarde monument een vlammeende toorts. De schade aan het dak van de kerk en aan de toren beliep 5 miljoen fr.

Veldwachter Jeurissen en het 'pool kieëre'

Martin Boonen

Van mevrouw Convents - Jeurissen uit Hasselt, een trouwe lezeres van ons tijdschrift, ontvingen we via de heer Leon Daniëls enkele interessante documenten, waarvoor onze oprechte dank.

Haar grootvader JOZEF JEURISSEN werd geboren te Maaseik op 30 maart 1863. Hij huwde er op 6 april 1891 met HENDRIKA HINOUL en overleed er op 3 juni 1905, volgens een familieoverlevering aan de gevreesde tyfus waarmee hij besmet was geworden bij een verplichte wake bij een zieke. Jeurissen was jarenlang veldwachter in onze stad en uit zijn nalatenschap ontvingen we de kladblaadjes van o.a. een Pro Justitia in verband met het vroegere "pool kieëre".

"Het jaar duizend achthonderd acht en negentig den veertiende der maand november rond drie uren namiddag is ondergeteekende Jeurissen Joseph, veldwachter aangesteld voor de gemeente Maeseck, behoorig beëdigd en drager mijner commissen ... verklaar: op zaterdag den twaalfden der maand november ten half vier uren savonds te hebben bestatigd op de Boschstraat dat bij K.J., dagloner en winkelier alhier, de straat en riool niet gekeerd was. Na de vrouw K.J. verscheidene male gewaarschuwd te hebben, dat zij de straat en riool moest keeren, heeft zij mij ten antwoord gegeven, ik keer niet, ik behoef voor JACQUET niet te keeren. Waarop vrouw K.J. is gaan schrewen op de straat: ik keer als ik wil, gij hebt mij niets te zeggen. Waar ik haar verscheidene weken gewaarschuwd heb.

Ik heb verklaard proces-verbaal tegen K.J. te zullen opmaken. Waarover ik het tegenwoordig P.V. heb opgemaakt te Maeseck op jaar, maand en dag als boven geteekend."

Tot daar de juridische tribulaties over het "pool kieëre". De uitspraak van de vrederechter kennen we jammer genoeg niet.

Maaseikenaren publiceren

Jaak Bergers.

In het cultureel centrum Achterolmen organiseerde de stichting voor Cultuur onlangs een geslaagde muzikale avond, waarop postuum een CD van **Jeroen Raedschelders** (1974-1997) werd gepresenteerd en als geschenkaandenken werd meegegeven aan alle aanwezigen. Piano was Jeroens eerste instrument maar al heel snel was duidelijk dat de contrabas zijn voorkeur zou genieten. Hij studeerde muziekgeschiedenis, compositie en alles wat ook maar met muziek te maken had. Het is geen gewone opname, ook niet het werk van een beroemde componist. De muziek is de taal van het hart van een jonge man die ons veel te vroeg heeft verlaten en die nog een grote toekomst voor zich had.

Tot die overtuiging kom je zeker als je de CD beluistert. Ze is niet te koop, enkel te bekomen als geschenk en als aandelen. De partituren van de composities van Jeroen Raedschelders op deze CD zijn gratis verkrijgbaar op eenvoudig verzoek: Mathi Raedschelders, Postbus 100, 3680 MAASEIK.

De politiek gevangene en weggevoerde van Wereldoorlog II Albert Gielen (83) uit Heppeneert lijdt tot op de dag van vandaag nog steeds van het trauma dat hij opliep in de Duitse kampen waarin hij werd vastgezet. Albert is niet alleen. In een mensenleven doen zich soms verschrikkelijke "dingen" voor die men nooit meer te boven komt. Dat geldt zowel voor de weerstanders als voor de collaborateurs. Hun leven is "getekend". Het is niet rechtvaardig dat de nakomelingen daar nog voor moeten lijden...

Omdat hij behulpzaam was met het bijstaan van Franse krijgsgevangenen en Engelse piloten werd Albert Gielen op 22 juni 1943 aangehouden, naar de gevangenis St.-Gillis te Brussel gevoerd en voor het Duits gerecht gebracht. Albert, de eenvoudige boerenzoon, had nochtans niets gedaan dan wat ze hem thuis en op school geleerd hadden: het vaderland dienen als het nodig is. Plots klonken de onheilspellende woorden: "Und auch für den Gielen frage ich die Todesstrafe" Door een bevel van "Reichsmarschall

Oorlogsmuseum van Albert Gielen (83) blijft bewaard

Piet Henkens 231

Göring" werd de doodstraf "gegen den Angeklagten Gielen", die een genadeverzoek had ingediend, "ausgesetzt" (uitgesteld). Albert overleefde de kampen maar het "litteken" waardoor hij psychisch getekend was, zou zijn verder leven

Albert Gielen legt een krans neer aan de Arc de Triomphe te Parijs.

onherstelbaar kwetsen. Hij was en bleef een getekende...die moest sterven omdat hij mensen in nood had geholpen.

Wat hij beleefd en gezien heeft is onmenselijk. Het zou hem nooit meer loslaten en hem soms depressief maken. Met veel dynamisme en gedrevenheid zette Albert toch nog het leven naar zijn hand. Hij stelde een zeer uitvoerige oorlogsbibliotheek samen waarin men praktisch alles wat geschreven werd over Wereldoorlog II, kan raadplegen. Bovendien werden alle documenten geklasseerd. De losse stukken werden opgeborgen in genummerde mappen met inhoudstafel.

232

Albert is nu 83 maar nog kwiek en goed gezond. Hij is van een sterke stam. Hij zet zich nog dagelijks in voor de oorlogsslachtoffers of hun rechthebbenden.

Zegt Albert: "Samen met de Limburgse voorzitter, de correcte en hulpvaardige Jean Raedschelders van de AIG ("Koninklijk Werk der auto's voor Invaliden en Grootoorlogsverminkten") was ik onlangs in Parijs. Het was een uitstap voor de zwaar verminkte

oorlogsinvaliden. Deze reis werd ons aangeboden door de AIG. Jean Raedschelders en zijn vrienden blijven zich op onbaatzuchtige wijze inzetten voor deze oorlogsverminkten. Dat verdient grote waardering".

Albert Gielen, aangesloten bij 18 Vaderlandslievende Verenigingen, is de enige Belg die deze Franse eretekens bezit.

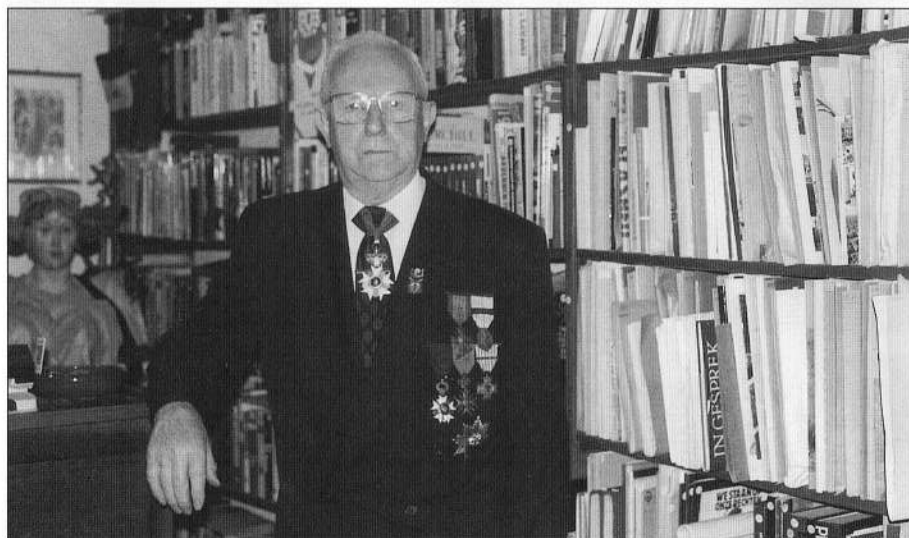
Vandaar dat hij de eer kreeg, samen met de nationale secretaris van de AIG. M. Ressler, een krans te neer te leggen aan de Arc de Triomphe. (zie foto).

Maar er is meer. Albert Gielen ontving zopas zijn hoogste onderscheiding:

"Groot Officier in de Orde van het Belgisch Kruis". Het is zijn 83ste oorlogsdecoratie. Dat die uitgereikt werd op zijn 83ste verjaardag is uniek.

Tenslotte nog goed nieuws. Het oorlogsmuseum dat Albert Gielen in zijn woning te Heppeneert heeft uitgebouwd blijft voor de toekomst bewaard.

Armand, de zoon van Albert, staat daar garant voor. Hij woont thans in Nederlands-Limburg maar komt na de dood van zijn ouders in het ouderlijk huis in Heppeneert wonen.

Albert Gielen in zijn oorlogsmuseum. Hij toont trots zijn 83ste oorlogs onderscheiding.

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 tnv De Maaseikenaar, Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres).

België: 400 fr.

Overige landen: 500 fr.

Een steunabonnement kan vanaf 1.000 fr. Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, B-3680 Maaseik. Tel 089/565758.

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 sept. 1998 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik

De redactie

Harry Beenders
Theo Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
Jan Deckers
John Golsteyn
Herman Hendrix
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

Medewerkers

Marcel Cuyx
Mathieu Daemen
Raymond Driessen
Marcel Hendrickx
Piet Henkens
Roger Janssen o.s.c.
Miel Opdenacker
Mathieu Rutten
Albert Wieërs o.s.c.

Verantwoordelijke uitgever:
Tony Van Wijck,
Maastrichtersteenweg 11,
3680 Maaseik